

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Središnja Bosna
Ministarstvo financija

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
KANTONA SREDIŠNJA BOSNA
ZA RAZDOBLJE 2021. - 2023. god.

Travnik, svibanj 2020. godine

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	6
2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike BiH i Federacije BiH.....	6
2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna	9
3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	16
3.1. Makroekonomska kretanja u BiH	16
3.2. Makroekonomska kretanja u Federaciji BiH za razdoblje od 2014. - 2018. godine..	17
3.3. Makroekonomska kretanja u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje od 2017. - 2018. godine.....	22
3.4. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za razdoblje od 2019. – 2023. godine.....	29
3.5. Rizici ostvarenja pretpostavki	31
4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	34
4.1. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju	34
Prihodi od poreza	34
4.1.1. Struktura javnih prihoda u KSB za razdoblje od 2017. – 2020. godine.....	38
4.1.2. Struktura projekcije javnih prihoda za razdoblje od 2021. – 2023. godine.....	39
4.2. Rizici ostvarenja projekcija prihoda	40
4.3. Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona	41
5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	42
5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna.....	42
5.1.1. Stanje javnog duga KSB u razdoblju od 2017. - 2019. godine.....	42
5.1.2. Projekcija otplate i stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju od 2020. - 2023. godine.....	46

Popis tablica

Tablica 1: Makroekonomski pokazatelji Federacije BiH od 2015. - 2018. godine	18
Tablica 2: Industrijska proizvodnje po kantonima	19
Tablica 3: Prihodi od poreza na dohodak po kantonima FBiH 2018. god.	20
Tablica 4: Prosječan broj nezaposlenih prema registriranim podacima po kantonima FBiH	21
Tablica 5: Nivo razvijenosti FBiH po kantonima za 2018. godinu	22
Tablica 6: Osnovni indikatori razvoja FBiH i Kantona Središnja Bosna u 2018. godini	23
Tablica 7: Indeks industrijske proizvodnje Kantona Središnja Bosna	25
Tablica 8: Prosječna neto plaća po općinama KSB u 2018. godini	28
Tablica 9: Broj umirovljenika i iznos mirovina po općinama KSB u 2018. godini	29
Tablica 10: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2018. - 2023. godine	30
Tablica 11: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM	35
Tablica 12: Prihodi od poreza na dobit u KM	36
Tablica 13: Prihodi od poreza na dohodak u KM	37
Tablica 14: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM	37
Tablica 15: Struktura prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje od 2017. – 2020. godine, u KM	38
Tablica 16: Projekcije prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. – 2023. godina, u KM ..	39
Tablica 17: Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona u razdoblju 2017. - 2019. godina (KM)	41
Tablica 18: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM	43
Tablica 19: Stanje duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2017. - 2019. godina, u KM	44
Tablica 20: Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2020. - 2023. godina, u KM	46
Tablica 21: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2020. - 2030. godina, u KM ..	49
Tablica 22: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2020. - 2030. godina, u KM	50

Popis grafikona

Grafikon 1: Trgovinska bilanca po kantonima u 2018. godini u mil. KM	19
Grafikon 2: Prosječna neto plaća po kantonima u 2018. godini	21
Grafikon 3: Nivo razvijenosti u KSB po općinama za 2018. godinu	23
Grafikon 4: Struktura poslovnih subjekata u KSB po općinama za 2018. godinu	24
Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trg. bilanca po općinama u Kantonu Središnja Bosna za 2018. god. (u mil. KM)	26
Grafikon 6: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB u 2018. godini	26
Grafikon 7: Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama KSB u 2018. godini ...	27
Grafikon 8: Prosječna neto plaća po općinama u 2018. godini	28
Grafikon 9: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2018. - 2023. g.	30
Grafikon 10: Stanje duga i potencijalnih obveza Kantona Središnja Bosna u 2019. godini	45

Popis kratica

Kratice	Puni naziv
2021.-23.	Srednjoročno razdoblje od 2021. do 2023. g.
BDP	Bruto društveni proizvod
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CEB	<i>Council of Europe Development Bank</i> (Razvojne banke Vijeća Europe)
COVID-19	<i>Coronavirus disease 2019</i> (Koronavirusna bolest 2019)
CPI	<i>Consumer price index</i> (Indeks potrošačkih cijena)
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
DGECFIN	Generalna direkcija Europske unije za ekonomske i fiskalne poslove
DOP	Dokument okvirnog proračuna
DSU	Izravna strana ulaganja
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Europska banka za obnovu i razvoj)
EC	<i>European Commission</i> (Europska komisija)
ECB	Europska centralna banka
EFTA	Europska slobodna trgovinska zona
EK	Europska komsija
EKS	Efektivna kamatna stopa
ERP	Program ekonomskih reformi
EU	Europska unija
EUR	Euro
EURIBOR	<i>Euro Interbank Offered Rate</i> (Europska međubankarska stopa)
EUROSTAT	Europski ured za statistiku
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo finansija
FZS	Federalni zavod za statistiku
FZZPR	Federalni zavod za programiranje razvoja
GDP	<i>Gross domestic product</i> (Bruto domaći proizvod)
GIS	Geografski informacijski sustav
IDA	Međunarodna razvojna asocijacija
ILO	<i>International Labour Organization</i> (Međunarodne organizacije rada)
IPA	<i>Instrument For Pre-Accession</i> (Instrument pretpristupne pomoći)
JKP	Javno komunalno poduzeće
JPP	Javno-privatno partnerstvo
KM	Konvertibilna marka
KSB	Kanton Središnja Bosna
Mil	Milijun
MMF	Međunarodni monetarni fond
MSP	Mala i srednja poduzeća
NERP	Nacionalnog programa ekonomskih reformi
OMA	Odjeljenje za makroekonomsku analizu (pri Upravi za neizravno oporezivanje BiH)
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PJI	<i>Public investment programme</i> (Program javnih investicija)
PUFBIH	Porezna uprava Federacije BiH
RS	Republika Srpska
SAD	Sjedinjene Američke Države
SDI	Strane izravne investicije
SDR	<i>Special Drawing Rights</i> (Posebna prava vučenja)
SDU	Izravna strana ulaganja
SRS	Srednjoročna razvojna strategija
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
UN	Ujedinjene nacije
UNO	Uprava za neizravno oporezivanje

1. UVOD

Na temelju članka 17. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19), Vlada Kantona na prijedlog Ministarstva financija donosi Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike, Ministarstvo je pripremio na temelju dostupnih informacija. Temeljni dokumenti koji opredjeljuju strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade u narednom razdoblju predstavljaju Program rada Vlade KSB za 2020. godinu, Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godinu, koja bi se trebala izraditi i usvojiti u narednih godinu dana, te sektorske strategije na nivou Kantona.

Sukladno Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH, obveza svih ministarstava i uprava je donošenje srednjoročnih strateških planova, koji moraju biti usklađeni s Strategijom razvitka Kantona, Programom rada Vlade, Proračunskim programima i projektima. Na taj način će se sredstvima planiranim u DOP-u, Programu javnih investicija i Proračunu, ostvariti bolja povezanost između strateških planova i strateških dokumenata, kako bi se omogućila njihova implementacija. Naime, strateškim planom definiraju se pravci djelovanja ministarstava i kantonalnih uprava, dok se proračunom definiraju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2021. do 2023. godine predstavljaju fiskalni okvir za provedbu ekonomske i fiskalne politike. Svrha Smjernica, kao temeljnog dokumenta pri izradi DOP-a, je prvenstveno definirati smjer i ciljeve ekonomske politike, kao i visinu financijskih planova proračunskih korisnika s naglaskom na daljnje provođenje fiskalne konsolidacije koja neće narušiti temelje ekonomskog rasta.

Obzirom na negativan učinak pandemije koronavirusa na prihode Kantona i na iznimnu nesigurnost povezanu s izvanrednim makroekonomskim i fiskalnim posljedicama aktualne pandemije, kao i zbog krajnje nepredvidivosti duljine trajanja, te njenih krajnjih posljedica na globalnu i domaću ekonomiju, projekcije prihoda su rađene s krajnjom oprežnošću i bazirane na konzervativnijem pristupu.

Ekspanzivna fiskalna politika koja se primjenjuje u vrijeme depresije u svrhu stimulacije ekonomije, u vidu smanjenja poreza i porasta javnih rashoda, dovodi do proračunskog deficita koji se mora financirati zaduživanjem.

Imajući u vidu mali fiskalni kapacitet Kantona i povećani rizik zaduživanja, zadatak Vlade mora biti i očuvanje fiskalne stabilnosti Kantona. U takvim okolnostima potrebno je uskladiti rashode s realnim očekivanim prihodima. Fiskalnu politiku u promatranom srednjoročnom razdoblju karakterizirat će napori u cilju jačanja fiskalne održivosti i ekonomskog rasta uz adekvatnu skrb za standard svih građana Kantona.

Ekonomska politika Vlade Kantona Središnja Bosna u srednjem roku, usmjerit će se na visoko-kvalitetne investicije, privlačenjem sredstava iz EU fondova, učinkovite strukturne reforme te ekonomsku stabilnost i održive javne financije. Koordinacija gospodarskih politika i politika zapošljavanja, ključan je element strategije oporavka.

Vlada Kantona će u narednom srednjoročnom razdoblju raditi na ublažavanju teških negativnih socioekonomskih posljedica pandemije koronavirusa te postizanju održivog i inkluzivnog rasta fokusirajući se na održiv okolišni razvoj i digitalnu transformaciju. Ovo podrazumijeva koordinirane aktivnosti svih nivoa vlasti kroz ulaganja u javno zdravlje i otpornost zdravstvenog sektora, očuvanje radnih mjesta s pomoću dohodovne potpore za pogođene radnike, ulaganja u ljude i vještine, potpora gospodarstvu, a posebno malim i srednjim poduzećima, jačanje kapaciteta i efikasnosti javne uprave u oblikovanju i provedbi javnih politika i projekata, a posebno poboljšanje efikasnosti pravosuđa, povećanje transparentnosti i borbe protiv korupcije.

2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE

2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike BiH i Federacije BiH

Sve države članice EU, kao i zemlje kandidati i potencijalni kandidati obavezale su se da će pripremom strateških dokumenata doprinijeti ka zajednički definiranim strateškim ciljevima Strategije Europa 2020 i Strategije Jugoistočna Europa 2020, te da će na toj osnovi pripremati operativne dokumente za implementaciju sredstava iz strukturnih ili IPA fondova¹.

Strateški okvir BiH je izrađen na osnovu revizije Strategije razvoja BiH i Strategije socijalne uključenosti BiH, koje su bile pripremljene za razdoblje 2010. – 2014. godine, pri tome uzimajući u obzir postojeće sektorske i entitetske strategije, a s namjerom da se ustanovi veza sa strategijama Europa 2020, Jugoistočna Europa 2020, dokumentom strategije zemlje za planiranje sredstava iz fondova IPA, te setom mjera definiranih Sporazumom za rast i zapošljavanje u Bosni i Hercegovini.

Uzeti su u obzir važeći strateški dokumenti usvojeni od strane Vijeća ministara BiH kao i obaveze prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju BiH i EU. Dokument je strukturiran po ugledu na Strategiju Europske Unije 2020 te Strategiju Jugoistočna Europa 2020² koju je usvojilo Vijeće ministara BiH. U obzir su uzeti i prioriteti koji proizlaze iz Strateškog dokumenta Europske komisije za BiH³, Nacionalnog programa ekonomskih reformi (NERP), preporuka Sporazuma za prosperitet i zapošljavanje u BiH i drugih međunarodnih organizacija i/ili istraživanja.

Identifikacijom razvojnih područja u okviru ciljeva koji su usvojeni za Strategiju Jugoistočne Europe 2020, i koji su međusobno povezani, utvrđeni su i ciljevi BiH:

- *Integrirani rast* kroz promociju regionalne trgovine i uzajamnog investiranja te razvoja nediskriminatorskih i transparentnih trgovinskih politika;
- *Pametni rast* predstavlja inovacije, digitalizaciju i mobilnost mladih ljudi, kao i opredjeljenje da budemo konkurentni na osnovu kvaliteta, a ne na osnovu cijene radne snage;
- *Održivi rast* se fokusira na balansiran regionalni razvoj i poboljšanu efikasnost i održivost upravljanja prirodnim resursima, kao podršku za povećanu samoodrživost ekonomije i društva i stvaranje poboljšanih uvjeta za lokalni razvoj i zapošljavanje;
- *Inkluzivni rast* je u funkciji povećanja zaposlenosti, razvoja vještina, inkluzivnog učešća na tržištu radne snage, inkluzivnog i kvalitetnog zdravstva i smanjenja siromaštva;
- *Upravljanje u funkciji rasta* podrazumijeva povećanje kapaciteta administracije za primjenu principa dobrog upravljanja na svim nivoima vlasti, jačanje vladavine prava i suzbijanje korupcije u cilju stvaranja poslovnog ambijenta i pružanja javnih usluga neophodnih za ekonomski i društveni razvoj.

Strateški ciljevi su:

- 1) Makroekonomska stabilnost
- 2) Unaprijediti razvoj konkurentnog ekonomskog okruženja
- 3) Razvoj ljudskih resursa
- 4) Povećati industrijsku konkurentnost
- 5) Unaprijediti kulturu i kreativne sektore
- 6) Ravnomjeran regionalni razvoj

---

¹ "BiH je pripremila i dostavila Europskoj komisiji radne verzije sektorskih planskih dokumenata za IPA II za sektore Javna uprava, Unutarnji poslovi i Pravda i osnovna prava za razdoblje 2015-2017. Ovi dokumenti će predstavljati osnovu za programiranje IPA II i pripremu IPA paketa za BiH. Indikativni iznosi sredstava za BiH su 39,7 mil. eura za 2015; 42,7 za 2016. i 43,7 za 2017. godinu."

² Regionalno vijeće za suradnju (RCC), Strategija Jugoistočna Europa 2020. Strategija je usvojena 21. 11. 2013. godine na Ministarskoj konferenciji Investicionog komiteta Jugoistočne Europe od strane predstavnika svih zemalja Jugoistočne Europe

³ Europska komisija, Bosna i Hercegovina, Strateški dokument za zemlju korisnicu, nacrt, ožujak 2014.

- 7) Poboljšanje upravljanja okolišem i razvoj okolišne infrastrukture, uz povećanje otpornosti na klimatske promjene
- 8) Brži i efikasniji razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj
- 9) Razvoj energetske potencijala, posebno obnovljivih izvora energije i povećanje energetske efikasnosti
- 10) Povećati mogućnosti za zapošljavanje
- 11) Promovirati inkluzivnost u obrazovanju
- 12) Smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost
- 13) Unaprijediti zdravstvenu zaštitu
- 14) Ubrzati proces tranzicije i izgradnje kapaciteta

Vlada Federacije BiH je u siječnju 2020. godine usvojila Program ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2020-2022. godina (ERP FBiH), kao sastavni dio Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (ERP BiH). Ovaj dokument predstavlja stratešku odrednicu reformskih prioriteta Vlade Federacije BiH za naredno srednjoročno razdoblje a u svrhu postizanja većeg stupnja konvergencije sa standardima EU.

U skladu s odredbama Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine donijela je Odluku o izradi Strategije razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021.-2027. Prema navedenom Zakonu, Strategija je integrirani, multisektorski strateški dokument Federacije Bosne i Hercegovine koji definira javne politike i usmjerava razvoj na teritoriji FBiH.

Strategija je osnova za izradu Programa rada Vlade FBiH za mandatno razdoblje, godišnjeg programa rada Vlade FBiH, programa javnih investicija (PJI), trogodišnjih i godišnjih planova rada federalnih ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog proračuna (DOP) i godišnjeg proračuna. Strategija utemeljena na 4D tj. na digitalizaciji, dekarbonizaciji, depozitizaciji i dijasporizaciji je podloga za usklađivanje i izradu sektorskih strategija, strategija razvoja kantona i jedinica lokalne samouprave, te osnovna platforma socioekonomskog razvoja FBiH. Pored koordinacije i usuglašavanja razvojnih prioriteta i politika u FBiH, Strategija će istovremeno odražavati prioritete Bosne i Hercegovine utvrđene u procesu europskih integracija, kao i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja. Strateški ciljevi su:

- 1) Ubrzan ekonomski razvoj
- 2) Inkluzivan i prosperitetan društveni razvoj
- 3) Održiv okolišni razvoj
- 4) Efikasan razvoj infrastrukture
- 5) Efikasne, transparentne i odgovorne javne institucije

Proces izrade Strategije koordinira Federalni zavod za programiranje razvoja. Putem radnih tijela i drugih koordinacionih i participativnih mehanizma osiguralo se učešće institucija s nivoa BiH i FBiH, kantona, jedinica lokalne samouprave, poslovne zajednice, nevladinog sektora, akademske zajednice, te ostalih socio-ekonomskih aktera i zainteresiranih strana.

Vlada Federacije BiH je temeljem Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH u travnju 2019. godine, donijela Uredbu o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvješćivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, br. 74/19). Sukladno odredbama ove uredbe, trogodišnji plan rada organa uprave za sve razine vlasti u Federaciji izrađuje se u 2020. godini za planski ciklus 2021. - 2023. Na taj način će se sredstvima planiranim u proračunima ostvariti bolja povezanost između strateških planova i strateških dokumenata, kako bi se omogućila njihova implementacija.

Promjene u oporezivanju poreza na dohodak i u obvezi plaćanja doprinosa

Obzirom da je jedan od ciljeva Reformske agende osiguranje srednjoročne fiskalne održivosti kroz znatno smanjenje opterećenja na rad, isto se može postići smanjenjem ukupne stope doprinosa s 41,5 % na 33,5 %, proširenjem porezne osnovice poreza na dohodak zbog sustava plaće, te uključivanjem u osnovicu ranije neoporezivih naknada. S ciljem zaštite zaposlenih s najnižim primanjima u društvu od negativnih posljedica promjene u sustavu doprinosa, predlaže

se usvajanje novog **zakona o porezu na dohodak i zakona o doprinosima**, kako bi se umanjilo porezno opterećenje ove kategorije.

U narednom razdoblju očekuje se završetak započete reforme u oblasti oporezivanja dohotka. U strukturi ukupnih poreznih prihoda, konsolidiranih na nivou Federacije BiH, prihodi po osnovu poreza na dohodak, na osnovu podataka o izvršenju za 2018. godinu, uzimaju učešće od 8,8 %, s tendencijom rasta u odnosu na promatrano prethodno razdoblje.

Promatrajući prihodovnu stranu, cilj propisa je i osigurati srednjoročnu fiskalnu održivost kantonalnih proračuna, u koje se prihodi po osnovu poreza na dohodak uplaćuju, a koji će uslijed smanjenja javnih prihoda po osnovu jednog izvora dohotka biti kompenzirani oporezivanjem drugog izvora dohotka (ulaganje kapitala, nagradnih igara i igara na sreću, ostali dohodak). Na taj način, planirane izmjene će imati neutralan efekt na ukupan nivo ostvarenja javnih prihoda po ovoj kategoriji.

Na bazi pometnutih činjenica, pripremljeni su propisi o porezu na dohodak i doprinosima, koji su još 2017. godine od strane Vlade FBiH upućeni u parlamentarnu proceduru. Ukoliko se propisi usvoje tijekom 2020. godine, njihovom primjenom se stvaraju pravne pretpostavke za suzbijanje sive ekonomije i implementaciju aktivnosti na smanjenju administrativnih prepreka u cilju povećanja nivoa zaposlenosti.

Promjene u oporezivanju poreza na dobit

Usvajanjem novog Zakona o porezu na dobit 2016. godine, njihovo učešće se povećalo na 8,92 % u 2017. godini, odnosno 9,05 % u 2018. godini. Povećanje prihoda na ime poreza na dobit svakako je i posljedica oporezivanja prihoda nerezidenata, koji se ostvaruju na teritoriji Federacije BiH. U narednom razdoblju nastavit će se analiza trendova kretanja poreza na dobit i utjecaja zakonskih odredbi na poslovanje pravnih osoba, a u svrhu stvaranja povoljnog poslovnog okruženja.

Promjene u oporezivanju poreza na imovinu

U cilju pojednostavljenja poslovnog okruženja, u narednom razdoblju Vlada Federacije planira donijeti jedinstveni zakon o oporezivanju imovine na nivou FBiH. Sadašnji propisi koji uređuju oporezivanje posjeda i prometa imovine uređeni su na nivou deset kantona i na nivou jedinica lokalne samouprave, te postoji 20 zakona koji reguliraju istu materiju. U narednom razdoblju planirano je analiziranje propisa na nivou kantona, te predlaganje kvalitetnijih pravnih rješenja.

Promjene fiskalnih sustava

Siva ekonomija je prepoznata kao glavni faktor utjecaja na fiskalnu politiku, te je u narednom razdoblju fokus na mjere porezne politike, kojima se može utjecati na smanjenje neformalne ekonomije. Implementacija porezne politike same po sebi iziskuje visoke administrativne i transakcijske troškove za proračune i vlade, jer mora uspostaviti i održavati sustav u cilju ublažavanja utaje poreza. S druge strane, siva ekonomija, čija je glavna uloga i razlog djelovanja utaja poreza, znači da izvan zvanične statistike ostaju mnogi prihodi, što posljedično utiče i na iskazivanje BDP-a obzirom da isti tada ne odražava realnu ekonomsku situaciju. Posljedično navedenom, ne postoji točna slika stanja, što lančano može utjecati na donošenje pogrešnih odluka u vezi s ekonomijom entiteta i države, te u cilju povećanja prihoda uzrokovati dodatna opterećenja poreznih obveznika, koji poštuju zakon.

Također, u cilju smanjenja sive ekonomije, predloženim pojačanim mjerama nadzora i jačom kontrolom obveznika, kroz izmjene i dopune Zakona o fiskalnim sustavima u Federaciji Bosne i Hercegovine, koje je Dom naroda Parlamenta Federacije BiH je na 18. vanrednoj sjednici, održanoj 19. 4. 2018. godine razmatrao i prihvatio, stvoriti će se jača porezna disciplina, smanjiti neloyalna konkurencija, te bolje urediti tržište u Federaciji BiH.

Promjene u tretmanu pristojbi

Pored prednje navedenih mjera, u cilju unapređenja sustava upravljanja javnim financijama, nastavak aktivnosti je vezan i za Registar pristojbi i naknada u Federaciji BiH, koji je Vlada FBiH usvojila krajem 2017. godine.

Federalno ministarstvo financija će nastaviti na aktivnosti za iznalaženjem pravnih rješenja u kontekstu ustavnih nadležnosti svih nivoa vlasti, radi kontrole uvođenja i povećanja parafiskalnih nameta, propisivanja obaveze plaćanja pristojbi i naknada, uključivanjem donosioca propisa u reguliranju ove oblasti.

2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna

Imajući u vidu činjenicu da se nalazimo u posljednjoj godini provedbe Strategije razvitka 2016.-2020. godine, Vlada Kantona je u veljači 2020. godine donijela Odluku o pristupanju izrade Strategije razvitka Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godinu.

Imenovan je tim Kantonalnog odbora za razvoj koji će vršiti pripremu i organiziranje procesa izrade integrirane Strategije razvitka. Nositelj izrade Strategije razvitka Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godine je Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu KSB.

Strategija razvitka KSB za razdoblje 2021. - 2027. godine treba biti višedimenzionalni proces ekonomske, društvene, okolišne, prostorne i institucionalne transformacije radi poboljšanja kvalitete i standarda života građana, gdje su u razvojne procese uključeni svi akteri razvoja - javni sektor, privatni sektor, civilno društvo i lokalna zajednica. Ona će predstavljati integrirani multi sektorski dokument KSB kojim se definiraju javne politike i usmjerava razvoj cijelog njezinog područja.

U tom kontekstu Strategija razvoja KSB za razdoblje 2021. - 2027. godine omogućiti će lakše ugrađivanje kantonalnih prioriteta i projekata u cjelovite strateške dokumente BiH, te prepoznavanja uloge kantona u razvojnim procesima, kako na drugim nivoima vlasti u BiH tako i izvan BiH.

Pored ove Strategije u fokusu Vlade Kantona su i sektorske strategije, kao što je **Strategija razvoja obrazovanja za razdoblje 2014. - 2021. godine**, za koju je 2013. godine Vlada KSB dala suglasnost Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i sporta na pokretanje postupka za izradu, i **Strategije razvoja turizma KSB za razdoblje 2013. – 2023. godine**, za koju je Vlada na prijedlog Ministarstva gospodarstva dala suglasnost na Odluku o dodjeli ugovora za usluge izrade strategije „Univerzitetu Zenica“ Pravni fakultet – Institut za društvena istraživanja. **Strategija gospodarskog razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2013. - 2023. godina**, u kojoj je definirano pet strateških ciljeva, i to:

1. Kreiranje privlačnog poslovnog okruženja,
2. Kreiranje konkurentne ekonomije bazirane na razvoju MSP⁴,
3. Razvoj poljoprivrede i industrije prerade poljoprivrednih proizvoda,
4. Razvoj prerađivačke industrije, i
5. Razvoj turizma.

U listopadu 2013. godine donesena je **Strategija komunikacija u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje 2013. - 2018. godina**, a u ožujku 2014. god. usvojena je **Strategija upravljanja ljudskim resursima Vlade Kantona Središnja Bosna**. U srpnju 2016. godine donesena je **Strategije za borbu protiv korupcije za razdoblje 2015. - 2019.**, također imenovano je i kantonalno tijelo za sprječavanje korupcije i praćenje realizacije Strategije. U srpnju 2018. godine usvojeno je i Izvješće o radu Koordinacionog tijela za praćenje realizacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom Kantona Središnja Bosna. U svibnju 2019. godine potpisan je ugovor za izradu strategije prometa KSB, Strategije transporta

---

⁴ MSP – mala i srednja poduzeća.

Srednjobosanskog Kantona za razdoblje 2020.-2030. godine. U ožujku 2020. godine Ministarstvo unutarnjih poslova je predložilo, a Vlada KSB primila k znanju Informaciju o Strategiji suprotstavljanja trgovini ljudima u BiH 2020-2023. Strategija je objavljena i može se pronaći na web stranici Ministarstva sigurnosti BiH.

U narednom razdoblju očekuje se izrada i donošenje niza drugih strategija kao što su: Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u Kantonu Središnja Bosna, Strategija razvoja i održavanja regionalnih cestovnih pravaca na području Kantona 2017.- 2026., Strategija zapošljavanja na području KSB, Strategija razvoja zdravstva KSB, Strategija suradnje Vlade KSB s nevladinim (neprofitnim) sektorom, Strategije razvoja prometa na području Kantona Središnja Bosna, Strategija razvoja sporta u Kantonu Središnja Bosna, Strategija razvoja kulture u Kantonu Središnja Bosna, Strategija za mlade Kantona Središnja Bosna, Strategija za borbu protiv korupcije i Akcionog plana, za razdoblje od 2020-2024. g.

Osim ovih dokumenata u fokusu Vlade su i drugi strateški dokumenti kao Kantonalni plan zaštite okoliša za razdoblje 2015. - 2025. i Plan upravljanja otpadom za područje Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2015. – 2025.

Usvajanjem **Reformske agende**⁵ između svih nivoa vlasti u BiH i Akcionog plan Kantona Središnja Bosna za realizaciju Reformske agende za BiH za razdoblje 2015-2018., u razdoblje 2020. - 2022. godine, Vlada Kantona će utvrđene strateške ciljeve nastojati ostvariti putem usmjeravanja prioriteta ka intenzivnijem gospodarskom razvitku i strukturnim reformama s ciljem održavanja makroekonomske stabilnosti neophodnim za ekonomski rast, uvećanje zaposlenosti i životnog standarda građana. Ovim dokumentom Vlada Kantona precizira provođenje mjera na održivost javne potrošnje i povećanje konkurentnosti gospodarstva, aktivnosti koje će poboljšati poslovno okruženje i smanjiti opterećenja na rad, poboljšavanje efikasnosti javne uprave, jačanje kapaciteta tržišta rada, unapređenje fiskalne održivosti i financijsku stabilnost. Provedba ovog dokumenta značajno će utjecati na ekonomsku i fiskalnu politiku u Kantonu.

Vlada Kantona je na 28. sjednici, održanoj 19.12. 2019. godine usvojila **Program rada za 2020. godinu**, koji sadrži pregled najznačajnijih aktivnosti koje Vlada Kantona planira ostvariti kroz programsku godinu, nositelje pripreme i izrade materijala, kao i rokove u kojima će se pojedina pitanja razmatrati. Sabor KSB je donio Zaključak o prihvatanju Programa rada Vlade KSB za 2020. na 10. sjednici održanoj 30.01.2020. godine. U svojoj osnovi navedeni Program rada sastavljen je od pojedinačnih programa rada kantonalnih ministarstava, uprava i upravnih organizacija koji su razmatrani i prihvaćeni. Analizom navedenih pojedinačnih programa rada svih kantonalnih tijela uprave može se zaključiti da će strateški ciljevi Vlade Kantona, gledano po pojedinim oblastima, u 2020. godini biti sljedeći:

U oblasti unutarnjih poslova temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- provedbe mjera i aktivnosti iz Akcionog plana borbe protiv korupcije;
- otkrivanje kaznenih djela ratnih zločina i kaznenih djela iz poslijeratnog razdoblja;
- kaznena djela terorizma;
- kaznena djela iz oblasti zlouporabe opojnih droga;
- sprječavanje i rasvjetljavanje teških kaznenih djela, kao što su teški slučajevi razbojstava i ubojstva iz ranijeg razdoblja;
- suzbijanje krađe motornih vozila;
- sigurnost prometa, s akcentom na provođenje Plana rada za razdoblje 2018.- 2021.;
- osigurati brži i efikasniji odgovor policije u situacijama i potrebama izvanrednih angažiranja te zahtjeva za intervenciju, osiguranja javnih okupljanja, asistencijama, eventualnim blokadama putnih komunikacija i dr. i
- rad na poboljšanju procesa pozitivne radne diferencije, motivacije službenika unutarnje discipline i procesa obuke službenika u cilju efikasnijeg pravilnog i zakonitog rada.

---

⁵ Reformska agenda je tijesno povezana s ciljevima novog pristupa EU ekonomskom upravljanju na Zapadnom Balkanu i u skladu je s programom ekonomskih reformi.

U oblasti pravosuđa i uprave temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- obavljanje upravnih, stručnih i drugih poslova utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje mjerodavnosti Kantona Središnja Bosna u oblasti državne službe i pravosudnih institucija, udruženja, kao i u oblasti upravnoga nadzora nad radom kantonalnih organa uprave i pravosudne uprave te izvršenja krivičnih i prekršajnih sankcija;
- osiguranje najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavom Kantona Središnja Bosna;
- koordiniranje i učestvovanje u dogradnji sistema kantonalnih organa pravosuđa, organa kantonalne i općinske uprave, službi pravne pomoći, notara, te sve u pogledu normativno-pravnog uređenja, organiziranja kadrovske popune i poboljšanja njihovih uvjeta rada;
- jačanje funkcije nadzora nad radom organa kantonalne i općinske uprave;
- izvršenje odgovarajuće kadrovske popune i osiguranje odgovarajuće materijalno-tehničke opremljenosti Ministarstva.

U oblasti financija temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- pružanje stručnog mišljenja o kvaliteti upravljanja i sustavima unutarnjih kontrola te davanju preporuka rukovoditeljima proračunskih korisnika u cilju uspostave i jačanja financijskog upravljanja i kontrola;
- učinkovito planiranje i izvršavanje Proračuna.;
- održive javne investicije i održivost postojećih programa;
- učinkovita alokacija sredstava između proračunskih korisnika u skladu sa strateškim prioritetima;
- bolje namjensko korištenje sredstava i
- jačanje procjene fiskalnog utjecaja propisa na proračun.

U oblasti gospodarstva temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- stvaranje povoljnijih uvjeta i cjelokupnog ambijenta za povećanje konkurentne sposobnosti i profitabilnosti industrijskih kapaciteta kroz:
  - a) izradu kriterija sigurnijeg način osiguranja sirovine (trupci četinarara i lišćara) i uspostavljanja prioriteta u snabdijevanju sirovinom drvoprerađivačkih kapaciteta koji pilanske kapacitete koriste za snabdijevanje i razvoj finalne proizvodnje,
  - b) mjere za dodjelu sredstava poticaja posebno izvozno orijentiranim gospodarskim društvima KSB-a,
  - c) podrška finalizaciji proizvoda u drvoprerađivačkoj industriji,
  - d) podrška industrijskim strateškim sektorima za posebne, većim dijelom orijentirane kapacitete na izvoz i
  - e) podrška za uvođenje novih finalnih tehnologija.
- učešće u izradama strategija i akcionih planova s višim razinama vlasti;
- posebnu pozornost posvetiti rješavanju problema nezaposlenosti kao gorućeg pitanja u Kantonu;
- pripremanje zbirnog pregleda potencijalnih projektnih ideja Javno-privatnog partnerstva (Katalog potencijalnih projekata KSB), pružanje stručne podrške javnim tijelima u postupku izrade godišnjih planova potencijalnih projekata javno-privatnog partnerstva, saradnja u pripremi i realizaciji projekata, te uspostava Registra ugovora o JPP;
- implementacija Strategije razvoja Srednjobosanskog kantona;
- kreiranje konkurentne ekonomije bazirane na razvoju malih i srednjih poduzeća i uspostave jedinstvenog sistema poticaja;
- plinifikacija Kantona;
- aktivnosti oko ispitivanja vjetroptencijala kantona u cilju izgradnje vjetroparkova;
- promocija turističkih potencijala radi privlačenja investicija za izgradnju novih turističkih kapaciteta i
- praćenje stanja i funkcioniranje cestovnog saobraćaja u Kantonu.

U oblasti zdravstva i socijalne politike temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- razvoj i unapređenje sustava zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja;
- stvaranje stabilnog i financijski održivog sustava zdravstva;

- kvalitetnije pružanja zdravstvenih usluga kako u smislu dostupnosti tako i u smislu proširenja opsega i vrste zdravstvenih usluga;
- poboljšanje socijalnog statusa obitelji s djecom i odraslim osobama s poteškoćama u duševnom ili tjelesnom razvoju;
- ujednačavanje prava osiguranika na lijekove s osiguranicima drugih kantona i
- implementiranje informatičkih projekata u oblasti zdravstva.

U oblasti obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i sporta temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- poboljšanje svih oblika obrazovanja;
- što bolja usklađenost sustava obrazovanja sa zahtjevima tržišta i naučno tehnološkog razvoja;
- poboljšanje uvjeta rada u odgojno-obrazovnim ustanovama, standarda i socijalnog položaja nastavnčkog osoblja;
- razvoj i unapređenje sporta i tjelesne kulture i
- razvoj i unapređenje kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.

U oblasti prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova sastojat će se od:

- planiranje, izgradnja, i uređenje zemljišta na kantonalnoj razini;
- provedbe i primjena prostornog plana kantona;
- zaštita i unapređenje okoline;
- ostvarivanje projekata obnove i razvoja;
- utvrđivanje stambene politike i aktivnosti na harmonizaciji stambene djelatnosti i
- implementacija zakona iz nadležnosti Ministarstva.

U oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- aktivnosti na povećanju poljoprivredne proizvodnje kroz razne vidove poticaja i kroz stručnu edukaciju poljoprivrednih proizvođača;
- prevencija i kontrola zdravlja životinja i suzbijanje zaraznih bolesti;
- u oblasti vodoprivrede aktivnosti će biti usmjerene na primjenu propisa iz te oblasti, te izradu određenih projekata-studija i elaborata za male hidrocentrale, izvorišta pitkih i mineralnih voda, zaštiti izvorišta i dr.;
- u oblasti šumarstva i lovstva aktivnosti će se usmjeriti na zakonito i racionalno korištenje šuma, obnavljanje uništenog šumskog resursa i praćenje zdravstvenog stanja šuma te reguliranje statusa lovišta na području kantona i
- pojačati rad inspeksijskog odjeljenja.

U oblasti braniteljske skrbi temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- implementacija federalnih zakona iz oblasti braniteljsko invalidske zaštite;
- implementacija Zakona o dopunskim pravima branitelja;
- sufinansiranje zapošljavanja branitelja i članova njihovih obitelji;
- izgradnja i uređenje groblja i mezarja u kojima su ukopani poginuli branitelji;
- izgradnja i uređenje spomen obilježja za poginule branitelje i
- obilježavanje značajnih datuma, događaja i osoba iz rata.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalnog arhiva** sastojat će se:

- omogućavanje adekvatne zaštite, pristupa, pretraživanja i korištenja arhivske građe koja se nalazi smještena u Kantonalnom Arhivu;
- osiguravanje podrške i unapređenje upravljanja dokumentacijom kao i njena zaštita kod imalaca arhivske građe;
- osiguravanje i dugoročno očuvanje dostupnosti i iskoristivosti cjelokupne arhivske građe na području Kantona Središnja Bosna;
- poslovanje Kantonalnog arhiva Travnik stručno, ažurno i racionalno i
- završiti izgradnju II faze projekta rekonstrukcija I dogradnja depoa Kantonalnog arhiva Travnik.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalna uprava za geodetske i imovinskopravne poslove** sastojat će se:

- nastavak aktivnosti na započetu uspostavu katastra nekretnina u općinama: Dobretići, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajcu i Kiseljaku, kao i nastavak daljnjih aktivnosti na pripremi podataka za izlaganje kao i na nastavku izlaganja podataka;
- izložene i proglašene katastarske općine bit će dostavljene zemljišnoknjižnim uredima na uspostavu prava na nekretninama kako bi se nakon uspostave prava na nekretninama ista preuzela od strane katastarskih ureda i na taj način završila uspostava katastra nekretnina;
- nastavak i uspostava nove zemljišne knjige na temelju podataka katastra u općinama u kojima je na snazi katastar zemljišta kao i u općinama u kojima se vrši uspostava katastra kao općine Dobretići, Jajce, G. Vakuf-Uskoplje i Kiseljak;
- nakon usvajanja Zakona o nazivima ulica, trgova i kućnih brojeva Uprava će u suradnji s općinama i Federalnom upravom nastaviti sa započetim aktivnostima u 2020. raditi na izradi registra kućnih brojeva i
- raditi na pripremi i izradi kantonalnog geoportala u što se trebaju uključiti sve institucije koje imaju dodira za prostornim podacima.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalni zavod za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu kulturno-povijesnoga naslijeđa** sastojat će se:

- aktivnosti na izmjenama i dopunama Prostornog plana KSB;
- izrada prostorno planske dokumentacije po općinama s izmjenom i dopunom prostornih planova koji su već usvojeni (ove aktivnosti ovise o financijskim sredstvima uz napomenu da je Prostorni plan KSB rađen 2002. godine u analognom obliku, i da je Kantonalno ministarstvo prostornog uređenja pokrenulo aktivnosti na izmjenama i dopunama Prostornog plana KSB kako bi se plan dobio u digitalnom obliku i uskladio s promjenama i novim zahtjevima, te kako bi bio upotrebljiv za dalji rad u ovoj oblasti i
- aktivnosti na uspostavi GIS-a KSB i općinskih GIS baza (ove aktivnosti su usporene zbog nedostatka financijskih sredstava u općinama, a i u kantonu za nabavku softwera, hardwarea i potrebne obuke službenika).

U oblasti civilne zaštite temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- inicirati i pratiti provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja;
- aktivnosti na izradi i donošenju Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara u KSB za period 2021. – 2027. godina;
- opremiti i obučiti strukture zaštite i spašavanja i
- poboljšati sustav zaštite od požara i vatrogastva.

Realizacija navedenih planiranih aktivnosti zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosioca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi usporili i/ili odgodili realizaciju istih. Vlada će poticati unapređenje kapaciteta ministarstava i drugih organa uprave Kantona Središnja Bosna, kao što su novoformirani Ured za europske integracije i Ured za javne nabavke, za pripremu projektnih prijedloga za međunarodne i druge fondove u cilju namicanja izvanproračunskih sredstava za realizaciju programskih aktivnosti te poticati apliciranje na navedene fondove.

Kako bi se ostvarili navedeni ciljevi, nužno je osigurati izvore financiranja za provedbu istih te je u tu svrhu izražena veza između strateških ciljeva i proračunskih programa. Naime, strateškim planom definiraju se pravci djelovanja ministarstava i kantonalnih uprava, dok se proračunom definiraju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu. Stoga je Strategija kao dokument polazna osnova za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2021. – 2023.

Povezivanjem Programa javnih investicija (PJI) s procesom strateškog planiranja i proračunavanja, projekti javnih investicija se stavljaju u funkciju ostvarivanja sektorskih politika i strateških ciljeva definiranih u okviru mjerodavnosti institucija Kantona. Na taj način omogućena je bolja povezanost između prvenstvenih projekata i procesa alokacije svih raspoloživih sredstava

za njihovu realizaciju, kao i planiranje raspodjele sredstava planiranih kroz proces izrade Dokumenta okvirnog proračuna koji usvaja Vlada, svake godine za trogodišnje razdoblje.

Program javnih investicija KSB priprema Ministarstvo financija kao potpora Vladi Kantona i institucijama Kantona za planiranje ulaganja i donošenje kvalitetnijih investicijskih odluka. PJI je instrument planiranja koji omogućava bolje korištenje sredstava proračuna i **pruža bolji pristup stranim izvorima financiranja**, s obzirom da raspoloživa proračunska sredstva nisu uvijek dostatna za višegodišnje financiranje projekata.

Zadaci Vlade Kantona Središnja Bosna povezani sa strateškim pravcima su usmjereni na dalje smanjivanje fiskalnih i finansijskih rizika i poticanje ekonomskog rasta, te kontinuirana i održiva fiskalna konsolidacija, s posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda i racionalizaciji javnog sektora.

Promjene poreznih stopa se najčešće donose na nivou Federacije za sve kantone. Kanton Središnja Bosna kao niži nivo vlasti malo može izravno koristiti mjere fiskalne politike u poboljšanju ukupnog fiskalnog stanja Kantona. Kantoni su opterećeni financiranjem obrazovanja, policije i pravosuđa, jako malo imaju prostora za javne investicije. Potrebno je fiskalnu politiku Kantona pogledati u okviru realnog i mogućeg, odnosno u okviru izravnog i neizravnog utjecaja viših nivoa vlasti.

Financijsko stanje proračuna u većini kantona u Federaciji BiH je zabrinjavajuće. Kantoni su sve bliže stanju finansijske neodrživosti. Osim niza objektivnih teškoća, značajni razlozi za finansijsku krizu u funkcioniranju kantona u Federaciji BiH su neravnopravnost u raspodjeli javnih prihoda, otplati inozemnog duga, te organizaciji i funkcioniranju javnih poduzeća na prostoru Federacije BiH.

U **oblasti javnih prihoda** kontinuirano se provode i aktivnosti na sagledavanju zakonskih rješenja pripadnosti i raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH, s posebnim naglaskom na davanje prijedloga za poboljšanje postojećeg vertikalnog i horizontalnog izjednačavanja sustava raspodjele prihoda od neizravnih poreza, što je ujedno i osnova za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda. U kreiranju novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH u odnosu na važeći Zakon, Ministarstvo financija KSB u prosincu 2015. godine, predložilo je Federalnom ministarstvu financija:

- da se udio prihoda s jedinstvenog računa koji pripada Federaciji raspodjeljuje kako slijedi:
  - a) financiranje funkcija Federacije 27,4 %,
  - b) financiranje funkcija kantona 60,0 %,
  - c) financiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 9,4 %,
  - d) Upravitelji cesta 3,0 %, i
  - e) financiranje funkcija Grada Sarajeva 0,2 %.

Izmjenom udjela između Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave, doprinijelo bi pravednijoj raspodjeli prihoda s jedinstvenog računa, jer su kantoni opterećeni financiranjem sudstva, školstva i policije, kao najvećih proračunskih korisnika. Osigurati pravedniju raspodjelu javnih prihoda u cilju održivosti kantonalnih proračuna i stvaranje pretpostavki za zadovoljenje ustavnih nadležnosti kantona i jedinica lokalne samouprave, uvažavajući ekonomska i politička pitanja.

- da u sudjelovanju kantona u raspodjeli prihoda nema dodatnih diskriminirajućih koeficijenata za posebne rashodovne potrebe pojedinih kantona.

Ukidanjem dodatnih koeficijenata osigurala bi se pravednija raspodjela prihoda od neizravnih poreza između kantona u Federaciji BiH.

- da se porez na dobit poduzeća, banaka i drugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i osoba, pravnih osoba elektroprivrede, pošte i telekomunikacija i pravnih osoba iz oblasti igara na sreću i zabavnih igara kojima je to

djelatnost dijele u omjeru 50 % Federaciji i 50 % kantonima, uvažavajući mjesto nastanka, a ne prema mjestu registracije i sjedištu.

Racionalizirati način organiziranja javnih poduzeća, kao što su telekomi, elektroprivreda, rudnici, pošte i slično, a koja su u nadležnosti Vlade Federacije BiH, na način da se osigura jednako ostvarivanje interesa građana svih kantona kroz rad ovih poduzeća. Nužno je osigurati da svi kantoni i općine Federacije BiH učestvuju u raspodjeli sredstava licence telekom operatera, da se prihodi i porezi evidentiraju i raspodjeljuju uvažavajući mjesto nastanka, a ne prema mjestu registracije i sjedištu javnih poduzeća, tako da porez na dobit ovih poduzeća raspodjeljuje i po kantonima i općinama na kojima se ova dobit ostvaruje.

- da u sudjelovanju jedinica lokalne samouprave u raspodjeli prihoda nema dodatnih diskriminirajućih koeficijenata za posebne rashodovne potrebe jedinica lokalne samouprave čiji broj stanovnika prelazi 60.000.

Ukidanjem dodatnih koeficijenata osigurala bi se pravednija raspodjela prihoda od neizravnih poreza prema jedinicama lokalne samouprave i uravnotežio razvoj općina.

- da se prvo izvrši raspodjela sredstava s jedinstvenog računa, potom izdvajaju sredstva potrebna za financiranje vanjskog duga.

Iz entitetskih udjela se prvo izdvajaju sredstva potrebna za financiranje vanjskog duga, a ostatak raspoređuje između Federacije, Upravitelja cesta, kantona i jedinica lokalne samouprave. Nedopustivo je da kantoni i jedinice lokalne samouprave iz svog udjela vraćaju vanjski dug Federacije, koji se iz godine u godinu gomila. Za vraćanje inozemnog duga uvažavati princip da se javnim dugom zadužuju administrativne zajednice koje su i trošile sredstva. Otvoriti posebne račune za otplatu dospjelih anuiteta inozemnog duga, s koga će se vršiti preusmjeravanje sredstava od ovih uplata u skladu s važećim propisima o raspodjeli prihoda u Federaciji BiH.

Po preporukama i sugestijama MMF-a i uvažavajući inicijative korisnika, izvršene su analize i modeliranje pripadnosti i raspodjele javnih prihoda, radi stvaranja dokumentacijske osnove u kreiranju novih zakonskih rješenja raspodjele javnih prihoda s posebnim naglaskom na prihode od neizravnih poreza. U narednom razdoblju bi se nakon ponovnog sagledavanja mogućih rješenja kao i nakon postizanja konsenzusa od svih zainteresiranih strana o odabranom prijedlogu modela raspodjele, pristupilo izradi prednacrta novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

3.1. Makroekonomska kretanja u BiH

Prema trenutno raspoloživim preliminarnim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, procjenjuje se da je Bosna i Hercegovina u 2019. godina ostvarila ekonomski rast od oko 2,6 % u odnosu na prethodnu godinu.⁶ Ova stopa rasta predstavlja značajno usporavanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u iznosu od preko 0,5 % u odnosu na prethodnu godinu. Glavno uporište ostvarenog ekonomskog rasta tijekom ovog razdoblja predstavljala je domaća potražnja kroz povećanje finalne potrošnje i u manjoj mjeri investicija. Povećanje privatne potrošnje zbog povećanja broja zaposlenih i umirovljenika, kao i njihovih primanja u realnom smislu, te novčanih priliva iz inozemstva koji su doveli i do povećanja raspoloživog dohotka građana. Vanjski sektor odnosno neto izvoz uslijed pada izvoza i povećanja uvoza je imao negativan utjecaj na kretanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini tijekom promatranog razdoblja. Usporavanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2019. godini u velikoj mjeri je bio posljedica usporavanja gospodarske aktivnosti u međunarodnom ekonomskom okruženju, odnosno slabljenja ekonomskog rasta prvenstveno u pojedinim zemljama EU kao što su Njemačka i Italija.

Početak 2020. godine karakterizira dodatno usložnjavanje međunarodnih ekonomskih prilika i pojava koronavirusa, što će imati veoma negativne implikacije na gospodarska kretanja u svijetu, regiji i u konačnici u samoj Bosni i Hercegovini. Intenzitet i duljina trajanja novonastalih okolnosti u suštini će odrediti kretanje ekonomskog rasta kako kratkoročno tako i u srednjem roku. Sve međunarodno referentne institucije (MMF, Svjetska Banka, EC) vrše revizije projekcije ekonomskih kretanja za 2020. godinu. Najaktuelniji referentni dokument Svjetske Banke „Fighting COVID19, Europe and Central Asia Economic Update (Spring)“ predviđa drastičan pad BDP-a na širem europskoj i euro-azijskom području u intervalu od -2,8 % i -4,4 % u 2020. godini u zavisnosti o duljini trajanja i intenzitetu širenja pandemije Covid-19. Što se tiče Zapadnog Balkana, pa i same Bosne i Hercegovine procjenjuje se pad ekonomskog rasta od -1,9 % do -3,2 % u slučaju preljevanja krize u drugu polovicu 2020. godine.⁷ Unatoč neizvjesnosti o duljini trajanja i kvantifikaciji posljedica pandemije Covid-19 na svjetsko gospodarstvo nema nikakve sumnje da će ekonomske posljedice biti izrazito negativne.

Tako je već sada sasvim izvjesno da će širenje ovog virusa prvenstveno dovesti do usporavanja svjetske trgovine, a posljedično i ostalih komponenti ekonomskog rasta kao što su investicije i privatna potrošnja. Ovakva kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju vrlo vjerojatno će dovesti do dodatnog slabljenja kako izvozne, tako i domaće potražnje u prvoj polovini 2020. godine.

Imajući u vidu sve navedene okolnosti i određene kratkoročne pokazatelje o ekonomskim kretanjima, DEP-a je drastično revidirao svoju projekciju rasta ukupnog izvoza u 2020. godini na – 6,4 % u odnosu na prethodnu godinu, koja je uvjetovana stabilizacijom ekonomskih prilika u glavnim trgovinskim partnerima u drugoj polovici tekuće godine. Trenutno raspoloživi podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni za prvi kvartal 2020. godine već ukazuju na drastično slabljenje iste u odnosu na prethodnu godinu. Naime, prema podacima BHAS-a u prvom kvartalu 2020. godine izvoz roba iz Bosne i Hercegovine smanjen je za 5,2 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok je pad robnog izvoza samo u ožujku 2020. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio oko 15 %. S druge strane, u prvom kvartalu 2020. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu smanjen je za 7,2 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok je pad uvoza u ožujku u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio 16,5 %.⁸

---

⁶ BHAS, Saopćenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci“, 2. 4. 2020. godine

⁷ World Bank Group, „Fighting Covid-19, Europe and Asia Economic Update“, Office of Chief Economist, Spring 2020.

⁸ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopćenje, „Statistika robne razmjene BiH s inozemstvom, siječanj-ožujak 2020. godine“, Travanj 2020. godine.

U skladu s novonastalim okolnostima, u prvoj polovici godine realno je očekivati i slabljenje ostalih agregata ekonomskog rasta kako što su privatna potrošnja i investicije (domaća potražnja) tako da je i projekcija kretanja uvoza u 2020. godinu iznosi -6,1 % u odnosu na prethodnu godinu.⁹

Ako se ima u vidu da Bosnu i Hercegovinu u vanjskotrgovinskom smislu karakterizira neuravnoteženost izvoza (42 % BDP-a) i uvoza (56 % BDP-a) ovo usporevanje razmjene bi rezultiralo trgovinskim bilansom čiji utjecaj na ekonomski rast bi bio djelomično pozitivan. Ovo ne predstavlja nikakvo iznenađenje obzirom da je Bosna i Hercegovina zemlja s visokom ovisnošću, a sličan scenarij je zabilježen i tijekom svjetske ekonomske krize u 2009. godini. S druge strane, ako se ima u vidu strukturalna kompozicija i kretanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini vrijedi istaći da je tijekom prethodnih godina domaća potražnja ili preciznije privatna potrošnja predstavljala ključni oslonac ekonomskog rasta. Međutim, u skladu sa usporevanjem ukupne gospodarske aktivnosti u zemlji uslijed izbijanja pandemije virusa Covid-19 tijekom 2020. godine očekuje se i pad privatne potrošnje od -1.7 % u odnosu na prethodnu godinu. Glavnu determinantu ovog smanjenja privatne potrošnje predstavljaju već izvjestan pad broja zaposlenih, smanjenja plaća i doznaka građana što će znatno oslabiti raspoloživi dohodak građana.

Tijekom trajanja pandemije očekuje se pojačani angažman institucija u okviru borbe za zaštitu javnog zdravlja kao i saniranje ekonomskih posljedica Covid-19. U skladu s tim tijekom 2020. godine očekuje se nešto jači rast javne potrošnje od oko 2 %, tako da bi ova kategorija imala pozitivan doprinos ekonomskom rastu.

Zastupljenost investicija u strukturi BDP-a iznosi oko 20 %, pri čemu privatne investicije iznose 4/5 a ostatak se odnosi na javne investicije u Bosni i Hercegovini. Neizvjesnosti i turbulencije kako na međunarodnom tako i na domaćem tržištu prilično negativno bi se mogle odraziti na kretanja investicijskih ulaganja u 2020. godini. Ovo se prvenstveno odnosi na privatne investicije u okviru kojih se očekuje drastičan pad od preko 10 %. S druge strane, kretanje javnih investicija u velikoj mjeri će zavistiti od raspoloživosti financijskih sredstava i opredijeljenosti nadležnih institucija hoće li koristiti ovu polugu za očuvanje ekonomskog rasta u zemlji tijekom 2020. godine. Imajući u vidu navedene međunarodne okolnosti i trenutno stanje u ekonomiji Bosne i Hercegovine, pod pretpostavkom da širenje pandemije Covid-19 bude ograničeno za prvu polovicu godine, na kraju 2020. godine u Bosni i Hercegovini se može očekivati realni pad BDP-a od 2,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

3.2. Makroekonomska kretanja u Federaciji BiH za razdoblje od 2014. - 2018. godine

Posljednji statistički pokazatelji o makroekonomskim kretanjima u Federaciji BiH ukazivali su na nastavak trenda ekonomskog rasta u 2020. godini. Prema preliminarnim procjenama, a na osnovu objavljenih saopćenja Federalnog zavoda za statistiku za četiri kvartala 2019. godine¹⁰, BDP Federacije BiH je u 2019. godini iznosio 23,1 mlrd. KM i realno je veći za 2,3 % u odnosu na 2018. godinu.

Set restriktivnih mjera s ciljem sprječavanja širenja koronavirusa (COVID-19) doveo je do slabljenja globalne aktivnosti, a posebice trgovinske razmjene u svijetu, a time i u Federaciji BiH što će za posljedicu imati značajan pad BDP-a u 2020. godini. „Fighting COVID19, Europe and Central Asia Economic Update (Spring)“ predviđa drastičan pad BDP-a na širem europskoj i euroazijskom području u intervalu od -2,8 % i -4,4 % u 2020. godini.

---

⁹ Projekcije DEP-a, ožujak 2020. godine

¹⁰ Kvartalni rast BDP-a FBIH U 2019. godini iznosio je 2,7 %, 3,0 %, 2,3 % i 2,3 %, respektivno

Tablica 1: Makroekonomski pokazatelji Federacije BiH od 2015. - 2018. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.
Stanovništvo (prisutno) u tisuć. (procj. prema popisu)	2.210	2.206	2.201	2.196
Poreski prihodi u mil. KM ¹¹	290,6	344,6	380,3	398,1
Poreski prihodi po stanovniku u KM	124,5	156,2	173,0	181,3
Industrijska proizvodnja - indeks	102,2	102,7	103,8	100,8
Izvoz robe - u 000 KM	6.142.381	6.259.782	7.254.540	7.911.910
Uvoz robe - u 000 KM	10.678.330	10.925.411	12.435.049	13.266.591
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	57,6	58,4	58,3	59,6
Trgovinska bilanca u 000 KM (deficit)	-4.535.949	-4.665.629	-5.180.508	-5.354.681
Zaposlenost - prosjek	450.121	457.974	505.201	519.800
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.611.611	1.559.135	1.550.130	1.538.814
Radna snaga - broj	840.325	835.828	863.172	855.410
Stupanj zaposlenosti u % ¹²	27,9	29,4	32,6	33,8
Stupanj aktivnosti u % ¹³	52,1	53,6	55,7	55,6
Nezaposlenost – stanje 31.12.	390.204	377.854	357.971	335.610
Stupanj nezaposlenosti u % ¹⁴	46,4	45,2	41,5	39,2
Plaća - prosječna u KM	830	839	860	889
Mirovina - prosječna u KM	366	370	372	399
Broj umirovljenika – stanje 31.12.	402.044	409.335	412.539	416.828
Broj poslovnih subjekata – stanje 31.12.	103.066	105.083	105.961	110.536
Indeks potrošačkih cijena - CPI	99,3	98,9	101,7	101,6
Ostvarene investicije u stalna sredstva u mil. KM ¹⁵	2.817	2.876	3.292	-
Stupanj investiranja ¹⁶	15,1	14,7	16,0	-

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2018. i 2019.); Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema statističkim podacima u 2018. godini došlo je do rasta ukupne industrijske proizvodnje za 0,8 %, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 3 %.

Struktura industrijske proizvodnje se nije značajnije promijenila u odnosu na 2017. godinu tako da i dalje najveće učešće ima prerađivačka industrija (70,5 %), proizvodnja električne energije (17,5 %) i rudarstvo (10,0 %).

Ukupnom rastu industrijske proizvodnje u FBiH najviše doprinosi rast ostvaren u području proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom i plinom za 6,1 %.

Gledano po kantonima, najveći doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje FBiH dao je Hercegovačko – neretvanski kanton (rast za 22,3 %), Sarajevski kanton (rast za 4,6 %) i Zapadnohercegovački kanton (rast za 3,0 %).

Rast industrijske proizvodnje po kantonima i rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u Federaciji BiH u razdoblju 2014. – 2018. godine daju se u slijedećem pregledu.

¹¹ Poreski prihodi obuhvaćaju prihode od poreza (porezi građana i porezi na dohodak)

¹² Stupanj zaposlenosti se računa u odnosu na radno sposobno stanovništvo

¹³ Stupanj aktivnosti = radna snaga / radno sposobno stanovništvo * 100 (ILO metodologija). Pokazuje % aktivnosti radne snage na tržištu rada

¹⁴ Stupanj nezaposlenosti se računa u odnosu na radnu snagu

¹⁵ Ostvarene investicije u stalna sredstva = Materijalna st. sr.+ Nematerijalna st. sr.+ Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta. Investicije FBiH za 2019. godinu bit će dostupne u kolovozu 2020. godine.

¹⁶ Stupanj investiranja predstavlja odnos investicija u odnosu na GDP

Tablica 2: Industrijska proizvodnje po kantonima

Kanton	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017
Unsko - sanski	103,4	100,3	106,5	100,4	100,2
Posavski	107,5	101,5	105,8	100,8	87,7
Tuzlanski	104,2	99,8	106,6	100,0	100,0
Zeničko - dobojski	95,9	101,5	97,9	100,7	96,6
Bosansko - podrinski	117,0	101,8	115,2	110,1	95,3
Kanton Središnja Bosna	104,9	106,2	104,6	98,5	99,2
Hercegovačko - neretvanski	82,5	101,3	96,5	91,5	122,3
Zapadnohercegovački	109,5	105,2	104,4	105,1	103,0
Kanton Sarajevo	99,2	98,2	97,5	108,1	104,6
Kanton 10	95,7	119,4	114,9	102,7	97,3
Federacija BiH	100,1	102,2	102,6	103,8	100,8

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2019; Obrada Federalni zavod za programiranje razvoja

Postotak pokrivenosti uvoza izvozom u FBiH u 2018. godini iznosi 59,6 % i viši je za 1,3 % u odnosu na 2017. godinu kada je pokrivenost iznosila 58,3 %.

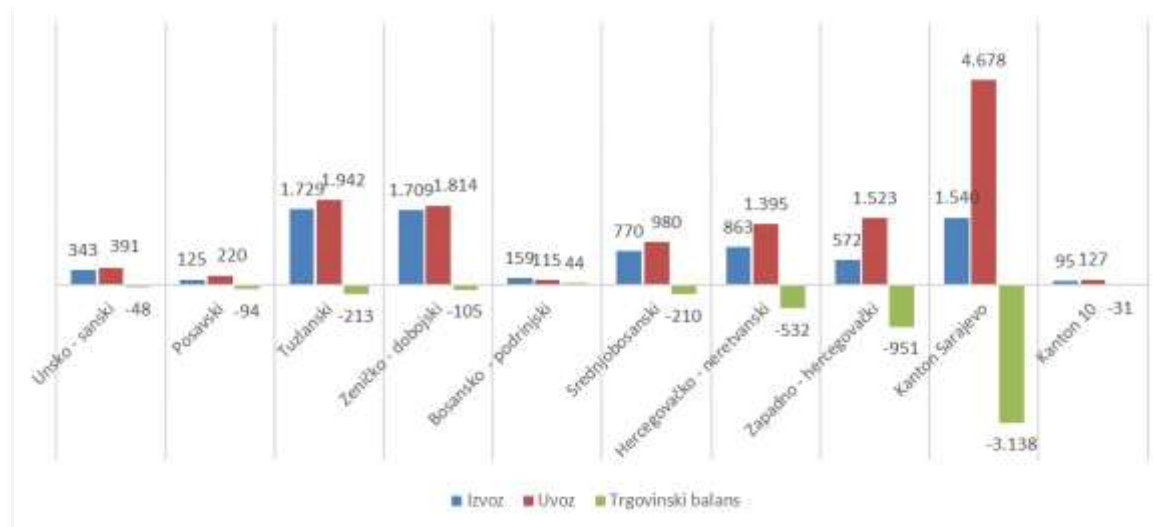
Učešće Federacije BiH u ukupnom izvozu BiH za 2018. godinu iznosi 64,5 % što je manje za 7,0 % u odnosu na prethodnu godinu, a u ukupnom uvozu 67,7 % ili manje za 5,4 % u odnosu na 2017. godinu.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2018. godini ostvaren je u iznosu od 5.355 mil. KM i bilježi povećanje za 3,4 % u odnosu na vanjskotrgovinski deficit u prošloj godini.

Deficit je zabilježen u svim kantonima FBiH osim u Bosansko-podrinjskom kantonu koji jedini bilježi suficit već tri godine zaredom (44 mil. KM). Povećanje deficita zabilježeno je u manjem broju kantona FBiH pri čemu je ove godine najveći rast trgovinskog deficita zabilježen u Kantonu 10 za 33,5 % (prošlogodišnji deficit u tom kantonu je iznosio 23 mil. KM) i Kantonu Sarajevo za 8,8 % u odnosu na prošlu godinu, dok je najveće smanjenje deficita zabilježeno u Zeničko-dobojskom kantonu za 34,1 % i Bosansko-podrinjskom kantonu za 28,1 %.

Učešće trgovinskog deficita u BDP-u FBiH u 2018. godini iznosi 25,2 %, što predstavlja smanjenje za 0,5 % u odnosu na prethodnu godinu, kad je učešće deficita u BDP-u iznosilo 25,7 %.

Grafikon 1: Trgovinska bilanca po kantonima u 2018. godini u mil. KM

Izvor: (Uprava za neizravno oporezivanje, 2019.) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema podacima Porezne uprave FBiH, u 2018. godini u Federaciji BiH, ukupni prihodi od poreza na dohodak iznosili su 398.097.097 KM. Najviše uplaćenih poreza prikupljeno je po osnovu dohotka od nesamostalne djelatnosti (Godišnji izvještaj o ukupno isplaćenim platama i drugim ličnim primanjima GIP-1022 obrazac) 282,5 mil. KM, zatim slijedi dohodak od iznajmljivanja imovine (Pregled prihoda i rashoda od iznajmljivanja imovine PRIM-1054 obrazac) 57,3 mil. KM, zatim dohodak od samostalne djelatnosti (Specifikacije za utvrđivanje dohotka od samostalne djelatnosti SPR-1053 obrazac) 18,2 mil. KM.

Najviši prihodi od poreza na dohodak u 2018. godini ostvareni su u Kantonu Sarajevo u iznosu od 148,0 mil. KM, Tuzlanskom kantonu u iznosu od 55,5 mil. KM i Hercegovačko-neretvanskom u iznosu od 46,2 mil. KM, dok su najniži prihodi od poreza na dohodak ostvareni u Bosansko-podrinjskom kantonu u iznosu od 4,6 mil. KM i Posavskom kantonu u iznosu od 4,4 mil. KM.

Prihodi od poreza na dohodak po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 181,3 KM. Najviši prihodi od poreza na dohodak/PC (per capita) u 2018. godini ostvareni su u Kantonu Sarajevo u iznosu od 352,9 KM, Hercegovačko-neretvanskom u iznosu od 212,3 KM i Bosansko-podrinjskom kantonu u iznosu od 201,5 KM, a najniži u Unsko-sanskom u iznosu od 97,4 KM i Kantonu 10 u iznosu od 89,5 KM po glavi stanovnika.

Tablica 3: Prihodi od poreza na dohodak po kantonima FBiH 2018. god.

Kanton	Stanovništvo (prisutno)	Prihodi u tisuć. KM	Prihodi/PC u KM (po glavi stan.)	Prihodi/PC u KM (po glavi stan.) FBiH = 100
Unsko - sanski	269.280	26.232.134	97	54
Posavski	41.721	4.430.825	106	58
Tuzlanski	440.351	55.526.989	126	70
Zeničko - dobojski	359.350	47.792.518	133	73
Bosansko - podrinjski	23.290	4.693.299	202	111
Kanton Središnja Bosna	250.825	27.118.746	108	60
Hercegovačko - neretvanski	217.765	46.238.070	212	117
Zapadno - hercegovački	93.529	14.586.077	156	86
Kanton Sarajevo	419.414	148.010.202	353	195
Kanton 10	80.708	7.226.635	90	50
Federacija BiH	2.196.233	398.097.097*	181,3	100

Izvor: (Porezna uprava Federacije BiH, 2018), za stanovništvo - (Federalni zavod za statistiku, 2018)

U 2018. godini u Federaciji BiH prosječan broj nezaposlenih lica iznosi 335.610 što je manje za 22.361 ili 6,2 % u odnosu na 2017. godinu.

Najviši prosječan broj nezaposlenih lica registriran je u Tuzlanskom kantonu (80.989 ili 24,1 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH), u Kantonu Sarajevo (63.649 ili 19,0 %) i u Zeničko-dobojskom kantonu (59.380 ili 17,7 %). Najmanji broj nezaposlenih osoba registriran je u Bosansko-podrinjskom kantonu (3.178 ili 0,9 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH).

Povećanje broja nezaposlenih nije registrirano niti u jednom kantonu. Najveće smanjenje broja nezaposlenih ostvareno je u Kantonu 10 za 9,4 %, Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu za 7,0 %, Posavskom 6,9 %, dok je najmanje smanjenje ostvareno u Zapadno – hercegovačkom kantonu za 4,7 %.

Stupanj registrirane nezaposlenosti FBiH po EU metodologiji, točnije po metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) - broj nezaposlenih u odnosu na radnu snagu¹⁷ iznosi 39,2 % i u odnosu na prethodnu godinu smanjio se za 2,3 %.

Prema Anketi o radnoj snazi 2018. koja je provedena po preporukama i definicijama ILO organizacije i zahtjevima Statističkog ureda EU (EUROSTAT) stopa nezaposlenosti u FBiH u 2018. godini iznosi 19,2 % (broj nezaposlenih u odnosu na radnu snagu).

¹⁷ Radnu snagu čine zaposlene i nezaposlene osobe

Prosjeak nezaposlenih (registrirana nezaposlenost) u kantonima FBiH u periodu 2014. - 2018. godine daje se u slijedećem pregledu:

Tablica 4: Prosječan broj nezaposlenih prema registriranim podacima po kantonima FBiH

Nezaposleni - prosjek	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Unsko - sanski	46.103	46.435	45.196	42.485	39.495
Posavski	5.600	5.542	5.247	4.905	4.566
Tuzlanski	99.005	97.412	93.255	87.103	80.989
Zeničko - dobojski	70.714	69.779	67.593	63.828	59.380
Bosansko - podrinski	3.603	3.512	3.342	3.603	3.178
Kanton Središnja Bosna	41.313	39.625	37.400	41.313	35.495
Hercegovačko - neretvanski	34.023	33.318	32.282	34.023	30.652
Zapadnohercegovački	10.582	11.075	11.385	11.226	10.702
Kanton Sarajevo	71.700	71.747	69.856	67.118	63.649
Kanton 10	9.412	9.276	8.867	8.282	7.503
Federacija BiH	391.427	390.204	377.854	357.971	335.610

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2019.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

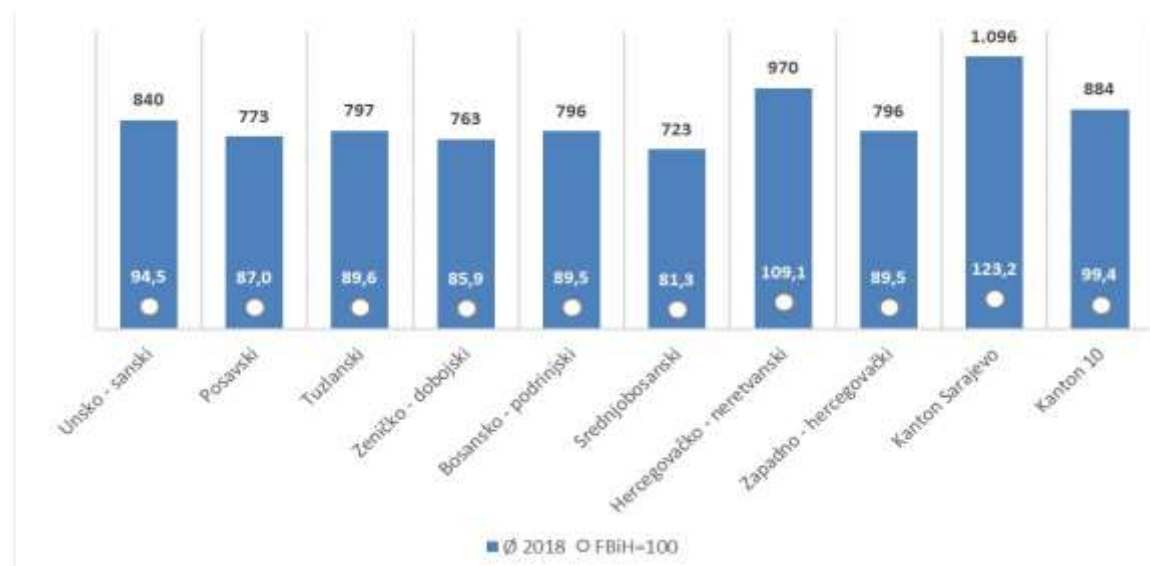
U 2018. godini, u FBiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosi 889 KM i viša je za 3,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Najviša prosječna neto plaća je isplaćena u Kantonu Sarajevo (1.096 KM), a najniža u Kantonu Središnja Bosna (723 KM).

Povećanje prosječne mjesečne neto plaće zabilježeno je u svim kantonima. Najveće povećanje je zabilježeno u Bosansko – podrinskom kantonu za 4,6 %, Posavskom za 4,5 % i Kantonu Sarajevo za 4,1 %, dok je najmanje povećanje zabilježeno u Zapadno – hercegovačkom kantonu za 1,0 %.

U 2018. godini, u FBiH najviša prosječna isplaćena neto plaća zabilježena je u djelatnosti proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom u iznosu od 1.640 KM, što je više za 1,9 % nakon čega slijede financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja s prosječnom neto plaćom od 1.508 KM što je više za 2,4 %, te djelatnost informacija i komunikacija u iznosu od 1.309 KM, što je više za 2,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najveće povećanje mjesečne neto plaće u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je u djelatnostima zdravstvene i socijalne zaštite za 10,9 %, djelatnostima obrazovanja za 5,5 % dok je jedino smanjenje plaće zabilježeno u djelatnostima poslovanja nekretnina za 10,3 % i djelatnostima umjetnosti, zabave i rekreacije za 0,2 %.

Grafikon 2: Prosječna neto plaća po kantonima u 2018. godini

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2019); Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

U sljedećoj tablici dati su pokazatelji razvijenosti kantona i Federacije BiH, na osnovu kojih su kantoni rangirani (nivo razvijenosti) u odnosu na prosjek Federacije BiH. Rang razvijenosti kantona urađen je na osnovu aritmetičke sredine 5 pokazatelja – stupanj zaposlenosti, stupanj nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1000 stanovnika, odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu i poreski prihodi po općinama po glavi stanovnika. Kanton Središnja Bosna rangiran je na 7. mjesto, od ukupno 10 kantona u Federaciji BiH.

Tablica 5: Nivo razvijenosti FBiH po kantonima za 2018. godinu

Kanton/županija	Prihod od poreza na dohodak po 2018.	Stupanj zaposlenosti 2018.	Kretanje stanovništva 2013-2018.	Učešće starog stanovništva 2013-2018.	Stupanj obrazovanja stanovništva 2017.	Indeks razvijenosti	Rang
Kanton Sarajevo	3,12	2,3	1,81	0,78	1,53	2,03	1
Hercegovačko – neretvanski	1,46	1,2	0,7	0,55	1,53	1,13	2
Bosansko – podrinjski	1,33	1,92	0,69	0,35	1,05	1,12	3
Zapadno – hercegovački	0,79	0,77	0,85	0,74	2,03	1,04	4
Zeničko-dobojski	0,52	0,95	0,88	1,26	0,64	0,81	5
Tuzlanski	0,43	0,84	1,01	1,05	0,8	0,79	6
Kanton Središnja Bosna	0,22	0,65	0,84	1,3	0,76	0,7	7
Unsko-sanski	0,09	0	0,87	1,51	0	0,42	8
Posavski	0,2	0,16	0	0,6	0,64	0,3	9
Kanton 10	0	0,01	0,01	0	1,29	0,26	10

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

3.3. Makroekonomska kretanja u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje od 2017. - 2018. godine

Područje Kantona Središnja Bosna se prostire na ukupno 3.189,0 km², čine ga dvanaest općina: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez, što čini 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine.

Prema rezultatima popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u BiH, 2013. godine, Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, lipanj 2016., Kanton Središnja Bosna broji 254.686 stanovnika¹⁸, što je 11,4 % u odnosu na ukupan broj stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Prirodni priraštaj je negativan i iznosi -186, a gustoća naseljenosti je nešto ispod prosjeka Federacije BiH (79,0 u Kantonu naspram 84,5 stanovnika po km² u FBiH).

Prema podacima Federalnog Zavoda za statistiku za Kanton Središnja Bosna, ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2017. godini iznosile su 202,0 milijuna KM¹⁹, što je za 12,3 % manje u odnosu na prethodnu godinu.

¹⁸ Procjena ukupnog broja prisutnih stanovnika od 30. 6. 2018. godine, Federalnog zavoda za statistiku pokazuje da u Kantonu Središnja Bosna ima 250.825 stanovnika.

¹⁹ Federalni zavod za statistiku: Kantoni u brojkama 2019. godina.

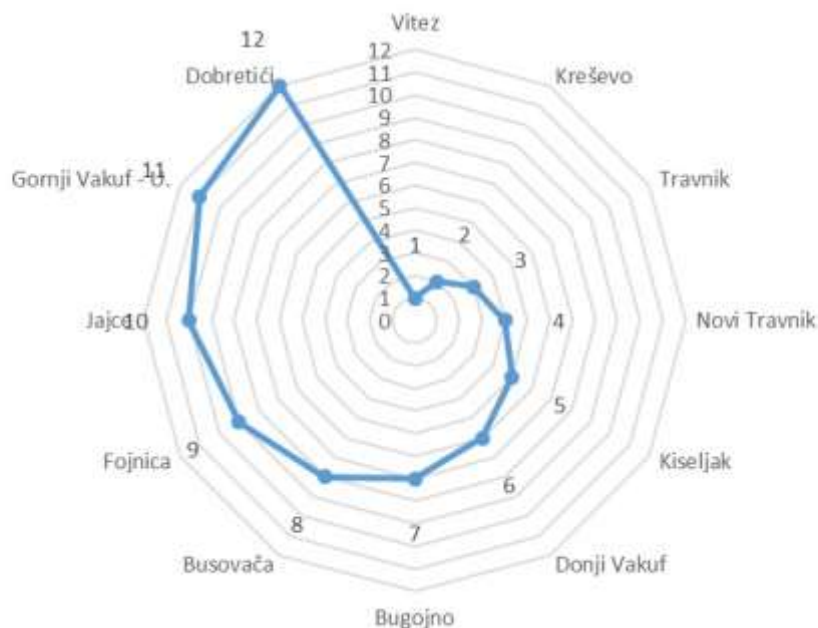
Tablica 6: Osnovni indikatori razvoja FBiH i Kantona Središnja Bosna u 2018. godini

Elementi	Federacija BiH		Kanton Središnja Bosna		Učešće kantona u FBiH	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Površina u km ²	26.111	26.111	3.189	3.189	12,2	12,2
Stanovništvo u tisuć. (procj. prema popisu)	2.201	2.201	251	251	11,4	11,4
Poreski prihodi u mil. KM	380	398	29	27	7,7	6,8
Poreski prihodi po stanovniku u KM	173	181	117	108	67,6	59,6
Industrijska proizvodnja - indeks	103,8	100,8	98,5	99,2	-	-
Izvoz robe - u mil. KM	7.254.540	7.911.910	715.157	770.048	9,9	9,7
Uvoz robe - u mil. KM	12.435.049	13.266.591	974.871	980.224	7,8	7,4
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	58,3	59,6	73	79	-	-
Trgovinska bilanca u mil. KM (deficit)	-5.180.508	-5.180.508	-259.714	-210.177	5,0	4,1
Zaposlenost - prosjek	467.894	519.800	45.432	50.957	9,7	9,8
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.550.130	1.538.814	180.126	179.229	11,6	11,6
Radna snaga - broj	825.865	855.410	82.832	86.452	10,0	10,1
Stupanj registrirane zaposlenosti u %	30,2	33,8	25	28	-	-
Stupanj aktivnosti u %	53,3	60,8	46	48	-	-
Nezaposlenost – broj sa stanjem 31.12.	357.971	335.610	37.400	35.495	10,4	10,6
Stupanj registrirane nezaposlenosti u %	43,3	39,2	45,2	41,1	-	-
Plaća - prosječna u KM	860	889	698	723	81,16	81,3
Mirovina - prosječna u KM	372	399	365	393	98,1	98,5
Broj umirovljenika – broj sa stanjem 31.12.	409.100	416.828	39.062	39.313	9,5	9,4
Broj poslovnih subjekata – broj sa stanjem 31.12.	105.961	110.536	9.911	10.279	9,4	9,3
Ostvarene investicije u stalna sredstva u mil. KM	2.776	- ¹⁰	-	-	-	-
Stupanj investiranja	16,0	-	-	-	-	-

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, lipanj 2019. godine

Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2018. godini na 1. mjestu po rangu razvijenosti unutar Kantona je općina Vitez, dok je na posljednjem mjestu općina Dobretići.

Grafikon 3: Nivo razvijenosti u KSB po općinama za 2018. godinu

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema podacima Porezne uprave FBiH, u 2018. godini u Federaciji BiH, prihodi od poreza na dohodak svih kantona (porezi građana i porez na dohodak) iznose 398.097 tisuć. KM, što je u

odnosu na prethodnu godinu više za 4,7 % (prihodi u 2017. godini su iznosili 380.358 tisuć. KM). Prihodi od poreza na dohodak po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 181 KM i viši su za 4,7 % u odnosu na prethodnu godinu.

U Kantonu Središnja Bosna u 2018. godini ostvareni su prihodi od poreza na dohodak u iznosu od 27 mil. KM, što je u odnosu na prošlu godinu manje za 7,4 %. Najviši prihodi od poreza na dohodak ostvareni su u općini Travnik u iznosu od 6,3 mil. KM, a najniži u općini Dobretići u iznosu od 51,6 tisuć. KM.

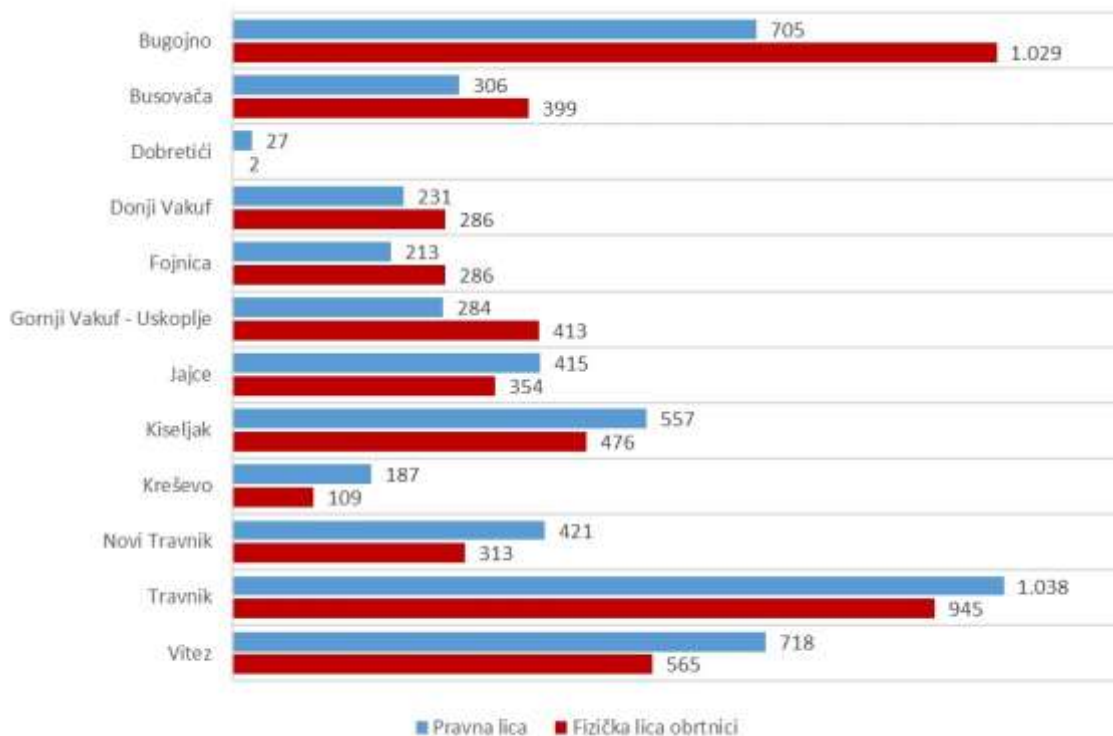
Prihodi od poreza na dohodak po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Kantonu iznose 108 KM, što je u odnosu na prošlu godinu manje za 7,4 % i što je 59,6 % u odnosu na prosjek FBiH. Najviši poreski prihodi po glavi stanovnika ostvareni su u Kreševu u iznosu od 132 KM, a najniži u općini Dobretići u iznosu od 33 KM.

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2018. godine iznosio je 110.536, što je više za 4,3 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u KSB iznosi 10.279 i veći je za 368 ili 3,7 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj poslovnih subjekata u KSB učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH s 9,3 %.

Registriran broj pravnih osoba s 31. 12. 2018. godine u Federaciji BiH iznosi 59.199, što je više za 3,6 % u odnosu na prethodnu godinu. U Kantonu Središnja Bosna broj pravnih osoba iznosi 5.102, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 163 ili 3,3 %. Broj registriranih pravnih osoba u KSB učestvuje u ukupnom broju registriranih pravnih osoba u Federaciji BiH s 8,6 %.

Broj registriranih obrtnika u FBiH sa stanjem na dan 31. 12. 2018. godine iznosio je 51.337, što je više za 5,2 % u odnosu na prethodnu godinu, dok u KSB broj registriranih obrtnika iznosi 5.177 što je više za 205 ili 4,1 % u odnosu na 2017. godinu. Broj registriranih obrtnika u KSB učestvuje u ukupnom broju registriranih obrtnika u Federaciji BiH s 10,1 %. Broj registriranih poslovnih subjekata u KSB po općinama daje se u sljedećem grafikonu.

Grafikon 4: Struktura poslovnih subjekata u KSB po općinama za 2018. godinu

Izvor: Federalni zavod za statistiku; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

U 2018. godini u Federaciji BiH ostvaren je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 0,8 %, dok je u Kantonu Središnja Bosna ostvaren pad fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 0,8 %. Najveći doprinos rastu fizičkog obima industrijske proizvodnje KSB ima oblast proizvodnje i opskrbe električnom energijom i plinom (rast 10,4 %), što se može vidjeti u tablici ispod.

Tablica 7: Indeks industrijske proizvodnje Kantona Središnja Bosna

	2018/2017	
	Federacija BiH	Kanton Središnja Bosna
INDUSTRIJA - UKUPNO	100,8	99,2
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
Intermedijarni proizvodi	98,7	96,8
Energija	103,1	104,3
Kapitalni proizvodi	100,6	112,8
Trajni proizvodi za široku potrošnju	99,5	96,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	101,3	96,8
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KD-a		
Vađenje ruda i kamena	99,4	99,4
Prerađivačka industrija	99,8	98,0
Proizvodnja i opskrba električnom energijom i plinom	106,1	110,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku

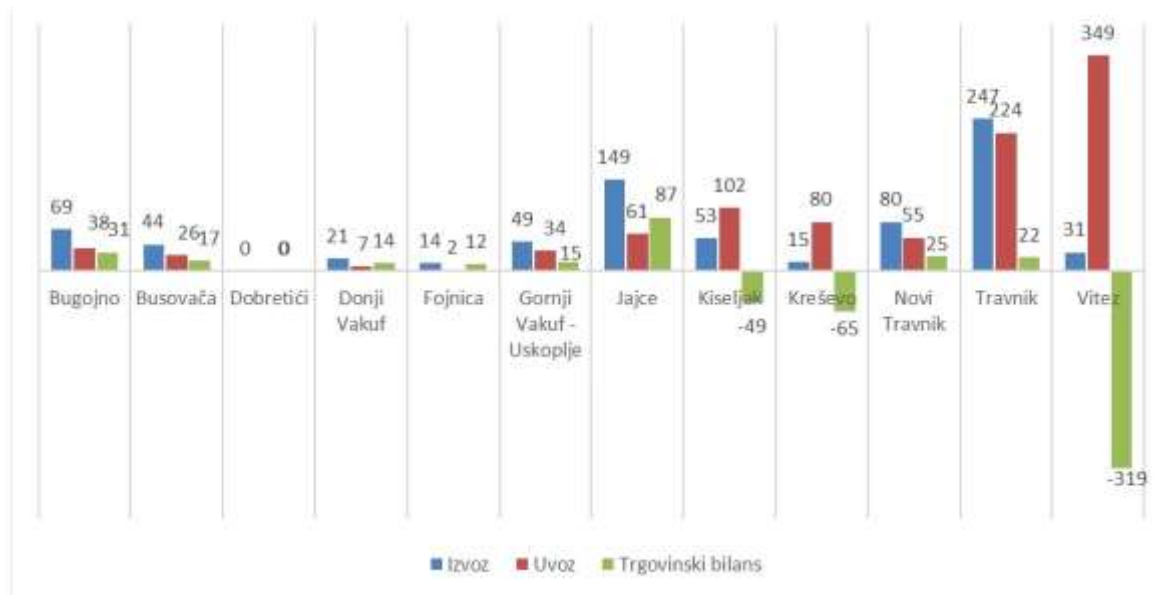
U 2018. godini u Federaciji BiH ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 7.912 mil. KM što je za 9,1 % više u odnosu na izvoz u 2017. godini. U Kantonu Središnja Bosna izvoz iznosi 770 mil. KM što je za 7,7 % više u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz Kantona učestvuje u ukupnom izvozu Federacije BiH s 9,7 %.

Povećanje izvoza zabilježeno je u većini općina Kantona, a najviše u Fojnici za 765,5 %, Donjem Vakufu za 37,2 i Novom Travniku za 36,1 %, dok je najveće smanjenje izvoza zabilježeno u općini Jajce za 8,3 % i Kiseljaku za 3,9 % u odnosu na prethodnu godinu.

U 2018. godini u Federaciji BiH ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 13.267 mil. KM što je za 6,7 % više u odnosu na 2017. godinu. U KSB uvoz iznosi 980 mil. KM što je za 0,5 % više u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz Kantona učestvuje u ukupnom uvozu FBiH s 7,4 %.

Povećanje uvoza zabilježeno je u nekoliko općina KSB, a najviše u Fojnici za 89,6 %, Gornji Vakuf Uskoplju za 26,9 % i Busovači za 19,6 %, dok je najveće smanjenje uvoza zabilježeno u općini Jajce za 23,2 % i Kreševu za 10,1 % u odnosu na prethodnu godinu.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2018. godini ostvaren je u iznosu od 5.355 mil. KM i bilježi povećanje za 3,4 % u odnosu na 2017. godinu, dok je u Srednjobosanskom kantonu zabilježen deficit u iznosu od 210 mil. KM i bilježi smanjenje za 19,1 % u odnosu na prethodnu godinu. Postotak pokrivenosti uvoza izvozom u 2018. godini u FBiH iznosi 59,6 %, a u KSB 78,6 %.

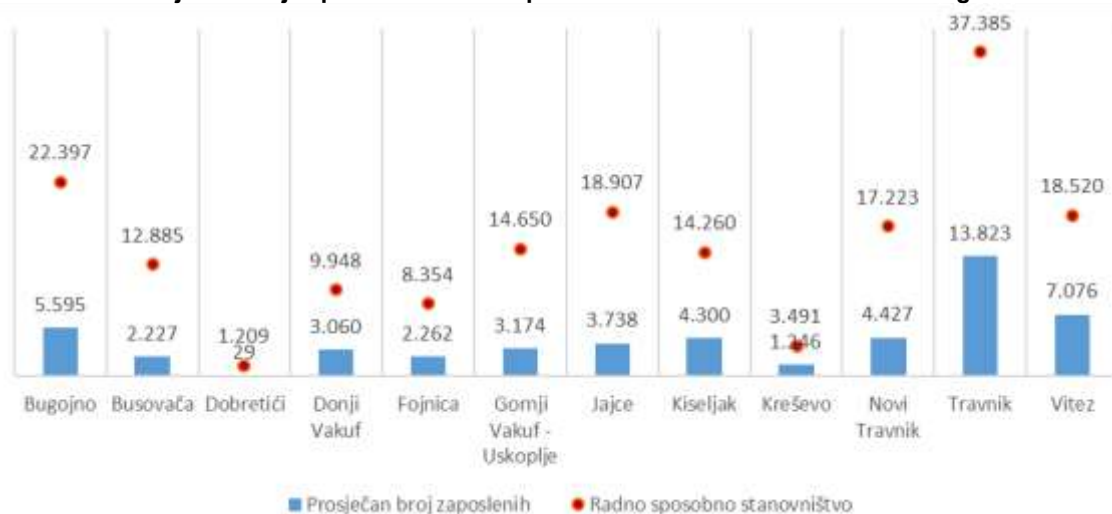
Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trg. bilanca po općinama u Kantonu Središnja Bosna za 2018. god. (u mil. KM)

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH, posredovanjem Agencije za statistiku BiH

U 2018. godini u Federaciji BiH ostvaren je prosječan broj zaposlenih u iznosu od 519.800, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 2,9 % ili 14.559 zaposlenih osoba. U Kantonu Središnja Bosna broj zaposlenih u 2018. godini iznosi 50.957, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 1.307 ili za 2,6 %. Broj zaposlenih u KSB učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH s 9,8 %.

Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u većini općinama KSB, najviše u Donjem Vakufu za 11,2 %, Gornjem Vakufu - Uskoplju za 7,5 % i Novom Travniku za 5,7 % dok je smanjenje broja zaposlenih zabilježeno u Dobretićima za 6,5 %, Vitezu za 2,7 % i Kreševu za 0,2 % u odnosu na prethodnu godinu.

Stupanj registrirane zaposlenosti u KSB po EU metodologiji, točnije po metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) - broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo, iznosi 28,4 % što je u odnosu na prethodnu godinu više za 0,9 % (stupanj zaposlenosti u FBiH iznosi 33,8 %). Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo po općinama u KSB u 2018. godini dan je u slijedećem grafikonu.

Grafikon 6: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB u 2018. godini

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2019; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prosječan registriran broj nezaposlenih osoba u FBiH u 2018. godini iznosi 335.610 što je manje za 22.361 ili 6,2 % u odnosu na 2017. godinu.

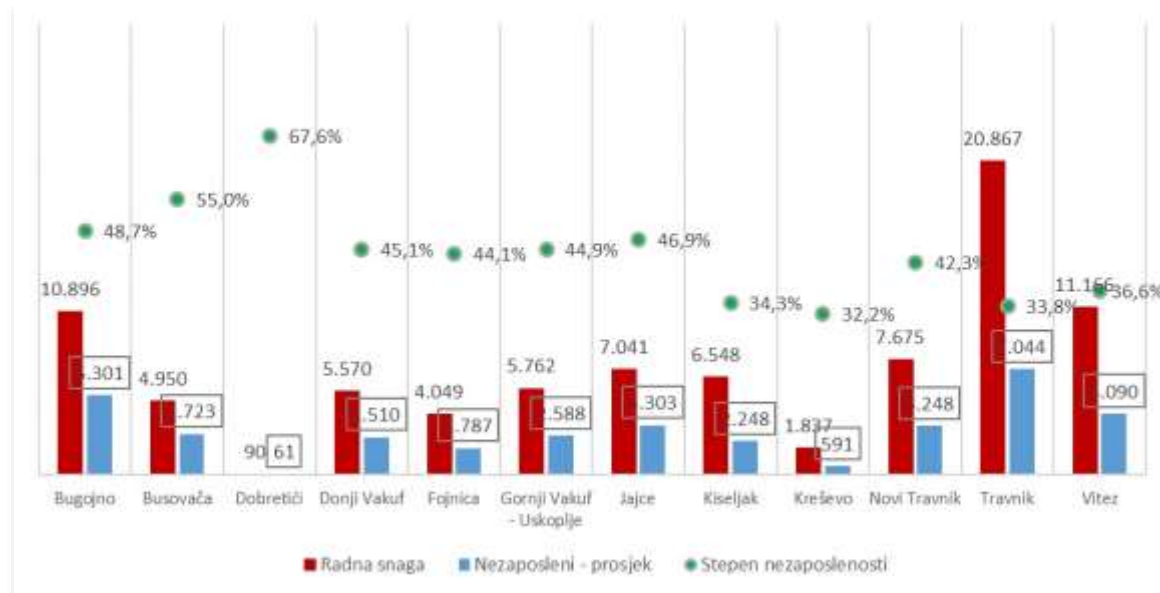
Registrirana nezaposlenost u KSB u 2018. godini iznosi 35.495 lica koja traže zaposlenje, što je u prosjeku manje za 1.905 ili 5,1 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 10,6 %.

Najveći prosječan broj nezaposlenih osoba registriran je u općinama Travnik (2,1 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH) i Bugojno (1,6 %), dok je najmanji broj nezaposlenih osoba registriran u Kreševu (0,2 %) i Dobretićima (0,02 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH).

Smanjenje broja nezaposlenih registrirano je u svim općinama, a najviše u Dobretićima za 27,2 %, Gornji Vakuf-Uskoplju za 8,9 %, Donjem Vakufu za 8,6 %, Novom Travniku za 6,7 %, Jajcu za 6,6 % u odnosu na prethodnu godinu.

Stupanj nezaposlenosti u KSB u 2018. godini prema registriranim podacima, u odnosu na radnu snagu iznosi 41,1 % što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 1,9 % (stupanj nezaposlenosti u FBiH iznosi 39,2 %).

Grafikon 7: Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama KSB u 2018. godini

Izvor: za zaposlenost i nezaposlenost FZS mjesečni statistički pregled FBiH 2018.

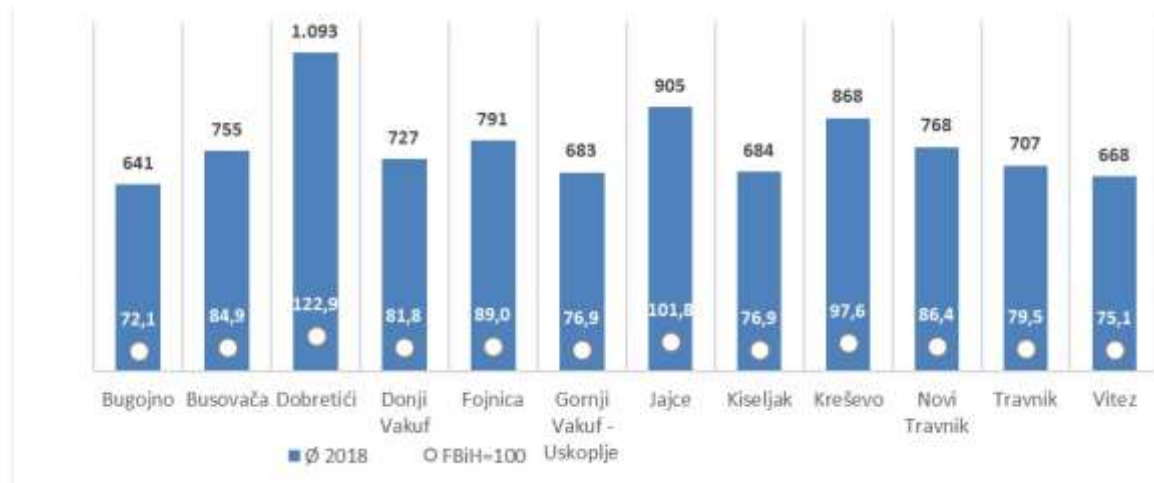
U 2018. godini u FBiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosi 889 KM i viša je za 3,4 % u odnosu na prethodnu godinu. U KSB prosječna neto plaća iznosi 723 KM što je više za 3,5 % u odnosu na 2017. godinu i što je 81,3 % u odnosu na prosjek FBiH.

Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u svim općinama KSB, najviše u Kiseljaku za 7,3 %, Kreševu za 6,5 % i Donjem Vakufu za 5,5 % u odnosu na prethodnu godinu. Plaće u KSB po općinama u 2018. godini prikazane u tablici ispod.

Tablica 8: Prosječna neto plaća po općinama KSB u 2018. godini

Općine	Prosječna neto plaća u KM	Učešće FBiH = 100
Bugojno	641	72,10
Busovača	755	84,93
Dobretići	1.091	122,72
Donji Vakuf	727	81,78
Fojnica	791	88,98
G.Vakuf - Uskoplje	684	76,94
Jajce	906	101,91
Kiseljak	684	76,94
Kreševo	867	97,53
Novi Travnik	768	86,39
Travnik	707	79,53
Vitez	668	75,14
Kanton Središnja Bosna	723	81,33
Federacija BiH	889	100

Izvor: FZS; Kanton Središnja Bosna u brojkama, 2019.

Grafikon 8: Prosječna neto plaća po općinama u 2018. godini

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2019) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Ukupan broj umirovljenika u Federaciji BiH u prosincu 2018. godine iznosi 416.828, što je za 1,0 % više nego u prethodnoj godini. U Kantonu Središnja Bosna broj umirovljenika u prosincu 2018. godine iznosi 39.319 što je više za 0,7 % i što je 9,4 % u odnosu na ukupan broj umirovljenika u FBiH. Broj umirovljenika se povećao u većini općina Kantona, a najviše u Vitezu za 1,8 % i Busovači za 1,3 %, dok je najveće smanjenje zabilježeno u Fojnici za 1,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna isplaćena mirovina u prosincu 2018. godine u FBiH iznosi 399 KM, što je više za 7,3 %, dok u KSB prosječna isplaćena mirovina iznosi 393 KM što je više za 7,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene mirovine zabilježeno je u svim općinama Kantona dok je najviše u Bugojnu za 8,6 %, Busovači za 8,4 % a najmanje u Donjem Vakufu za 6,5 % u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 9: Broj umirovljenika i iznos mirovina po općinama KSB u 2018. godini

Općine	Broj umirovljenika	Ukupan iznos isplaćenih mirovina	Prosječna mirovina u KM
Bugojno	4.968	1.888.869	380
Busovača	2.775	1.135.197	409
Dobretići	0	0	0
Donji Vakuf	2.138	796.105	372
Fojnica	2.300	890.518	387
G.Vakuf - Uskoplje	2.575	933.733,80	363
Jajce	3.310	1.190.749	360
Kiseljak	3.291	1.326.082	403
Kreševo	1.059	403.364	381
Novi Travnik	3.907	1.577.973,97	404
Travnik	8.479	3.453.291,87	407
Vitez	4.517	1.849.754,05	410
Kanton Središnja Bosna	39.319	15.445.638	393
Federacija BiH	349.158	151.653.786	434
UKUPNO MIO FBiH	416.828	166.301.147	399

Izvor podataka: Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

3.4. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za razdoblje od 2019. – 2023. godine

Ključno uporište za kretanje makroekonomskih parametara u Bosni i Hercegovini u razdoblju 2021. - 2023. godina predstavlja poboljšanje eksternog okruženja. Međunarodne financijske institucije još uvijek nisu zvanično objavile bilo koji dokument koji bi kvantificirao duljinu trajanja Covid-2019 i ekonomska kretanja za razdoblje 2021-2023. godine. S tim u vezi, projekcije DEP-a za ovo srednjoročno vremensko razdoblje zasnovane su na pretpostavci da je epidemija virusa kratkotrajna pojava, odnosno da će biti prevladana u drugoj polovici 2020. godine. S toga, preduvjet realizacije navedenih projekcija predstavlja prevladavanje novonastalih okolnosti u kratkom roku, poboljšanje međunarodnog ekonomskog okruženja kako i implementacija strukturnih reformi u zemlji kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u ekonomskom rastu u Bosne i Hercegovine.

Pod pretpostavkom materijalizacije navedenih okolnosti prema projekcijama DEP-a u razdoblju 2021. - 2023. godina u Bosni i Hercegovini se očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta od oko 3 % na godišnjem nivou (2021: 2,8 %, 2022: 3,1 % i 2023: 3,2 %).

Odabrani makroekonomski pokazatelji BiH za naredno srednjoročno razdoblje nalaze se u sljedećoj tablici.

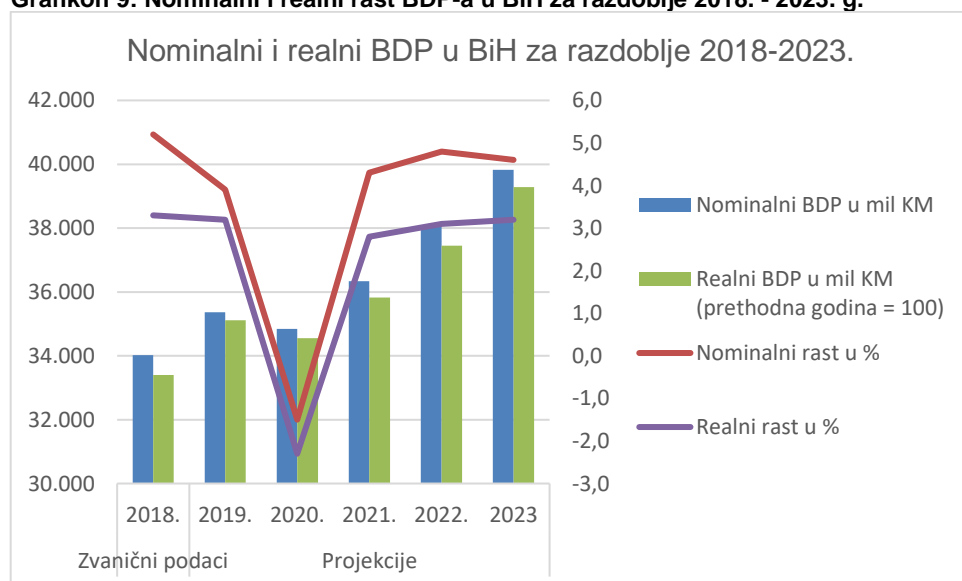
Tablica 10: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2018. - 2023. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Nominalni BDP u mil KM	34.023	35.365	34.846	36.340	38.077	39.826
Nominalni rast u %	5,2	3,9	-1,5	4,3	4,8	4,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,9	100,7	100,9	101,4	101,7	101,4
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	33.399	35.116	34.551	35.826	37.449	39.286
Realni rast u %	3,3	3,2	-2,3	2,8	3,1	3,2
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,4	0,6	0,2	1,2	1,3	1,4
Potrošnja u mil KM	32.048	32.931	32.736	33.670	34.830	36.055
Realni rast u %	2,0	1,8	-1,0	1,4	1,7	1,7
Vladina potrošnja u mil KM	6.611	6.776	6.959	7.098	7.325	7.545
Realni rast u %	0,9	1,0	1,9	0,5	0,7	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	25.437	26.155	25.777	26.572	27.505	28.510
Realni rast u %	2,3	2,0	-1,7	1,7	1,9	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	6.310	6.857	6.215	6.735	7.397	8.077
Realni rast u %	9,2	8,3	-10,5	7,1	8,1	7,7
Vladine investicije u mil KM	859	954	920	1.042	1.176	1.307
Realni rast u %	15,4	9,4	-5,0	11,6	10,0	8,5
Privatne investicije u mil KM	5.451	5.903	5.295	5.692	6.222	6.769
Realni rast u %	8,3	8,1	-11,4	6,3	7,8	7,5
Uvoz u mil KM	19.097	19.955	18.549	19.478	20.828	22.520
Nominalni rast u %	6,7	4,5	-7,0	5,0	6,9	8,1
Realni rast u %	3,7	2,5	-6,1	3,2	4,5	5,1
Izvoz u mil KM	14.087	14.850	13.821	14.726	15.976	17.471
Nominalni rast u %	10,0	5,4	-6,9	6,5	8,5	9,4
Realni rast u %	6,1	3,4	-6,4	4,3	5,8	6,7
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	16,9	18,4	16,8	17,7	18,4	18,8
Bilanca tekućeg računa u mil KM	-1.236	-1.022	-975	-990	-1.084	-1.320
Rast u %	-9,1	-17,4	-4,5	1,5	9,4	21,8
Bilanca tekućeg računa u % BDP-a	-3,6	-2,9	-2,8	-2,7	-2,8	-3,3

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), travanj 2020. godine

Grafikoni u nastavku prikazuje projekcije rasta nominalnog i realnog BDP-a Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2018. do 2023. godine.

Grafikon 9: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2018. - 2023. g.

Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tijekom ovog razdoblja trebala predstavljati domaća potražnja. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz

očekivano povećanja industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u razdoblju 2021. - 2023. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od oko 2 % (2021: 1,7 %, 2022: 1,9 %, 2023: 2,1 %). S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u BiH i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tijekom ovog razdoblja očekuje se postupna stabilizacija javnih financija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u razdoblju 2021. - 2023 očekuje tek blagi rast javne potrošnje od 0,6 % na godišnjem nivou (2021: 0,5 %, 2022: 0,7 % i 2023: 0,5 %). Ako se ima u vidu da bi tijekom ovog razdoblja projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, udio iste u BDP-u bi se djelomično smanjio kraju 2023. godine.

U ovom razdoblju očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava uštede po osnovu tekuće potrošnje trebao biti kanaliziran u svrhu jačanje investicijske potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi za razliku od prethodnih godine mogle imati značajniji rast a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a.

U razdoblju 2021. - 2023. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje ukupnih investicija po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 7,5 % (2021: 7,5 %, 2022: 7,6 %, 2023: 7,5 %). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80 % ukupnih investicija) kao što je to i ranije navedeno očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu europskih integracija u kombinaciji s unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investicijska ulaganja u BiH. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju bh. ekonomije smatra se da će javne investicije predstavljati važnu polugu za poticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetski projekti, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih financijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od preko 10 %. Tako bi u srednjoročnom razdoblju nivo javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini bio povećan na oko 3,5 % BDP-a.

Povoljnije eksterno okruženje uz unaprjeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti predstavljaju preduvjet poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod uvjetom materijalizacije navedenih eksternih pretpostavki u razdoblju 2021. - 2023. godine može se očekivati porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od oko 5,6 % pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tijekom ovog razdoblja zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na s 40,5 % u 2021. godini na oko 44 % na kraju 2023. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom razdoblju trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 4,3 %. Tijekom ovog razdoblja očekuje se prilično izbalansiran rast uvoza roba i rast uvoza usluga. Posljedica ovakvog kretanja uvoznog rasta udio uvoza bi bio povećan s 53 % BDP-a u 2021. godini na oko 56,5 % na kraju 2023. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postupnim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita odnosno neutralnim doprinosom ekonomskom rastu, dok bi pokrivenost uvoza izvozom zaključno s 2023. godinom trebala iznositi oko 77 %.

3.5. Rizici ostvarenja pretpostavki

Ostvarivanje makroekonomskih i fiskalnih pretpostavki može biti podložno utjecaju sljedećih faktora:

- **Eksterni rizici** - Pored činjenice da su raspoloživi izvještaji međunarodnih institucija najavlivali slabljenje ekonomske aktivnosti u eksternom okruženju, izbijanje globalne epidemije virusa Covid-2019 se nametnulo kao ultimativni primarni rizik po realizaciju ovih projekcija iz osnovnog scenarija. Preduvjet za materijalizaciju navedenih projekcija makroekonomskih pokazatelje predstavlja prevladavanje novonastalih izazova u što kraćem roku. Pored navedenog, kretanja svjetskih cijena, posebno nafte i u određenoj

mjeri metala, kao i pitanja Brexit-a zasigurno bi se odrazila na ekonomski rast u EU, a time i na domaća ekonomska kretanja.

- **Interni rizici** - Pored eksternih, potencijalni rizik za ostvarivanje makroekonomskih projekcija predstavljaju i rizici internih dinamika. Osnovni interni rizik koji bi mogao imati negativan utjecaj na ekonomski rast vezan je za proces formiranja vlasti, složen sustav donošenja odluka i nastavak u procesu provedbe ekonomskih reformi, što bi se odrazilo na kretanje finalne potrošnje i investicija. Rizik u srednjem roku predstavlja i migracija stanovništva, posebno mladog, obrazovanog i kvalificiranog kadra što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektiranog.
- **Industrijska proizvodnja** - Rizik za projektirano jačanje industrijske proizvodnje mogla bi predstavljati eventualna usporenja u reformskim procesima koja imaju za cilj unaprjeđenje poslovnog okruženja u zemlji. Osim toga, dotrajalost postojećih i usporena dinamika u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta, kao i visoka ovisnost o hidrometeorološkim prilikama predstavljaju potencijalni rizik kada je u pitanju sektor za proizvodnju električne energije.
- **Tržište rada** - Projekcije na tržištu rada u razdoblju 2020-2023. godine određene su značajno događanjima u okruženju odnosno poslovnim ambijentom kako u Bosni i Hercegovini tako i u EU i regiji. Eventualno produženje trajanja pandemije COVID-19 i na drugu polovicu godine bi se mogla loše odraziti na ekonomiju Bosne i Hercegovine a potom i tržište rada. Uz niži ekonomski rast od pretpostavljenog (kao i investicija i trgovine) i broj zaposlenih osoba bi mogao biti izrazito smanjen. Pored toga, smanjenje radne snage (migracije) i stupanj implementacije planiranih strukturnih reformi u Bosni i Hercegovini mogao bi utjecati na promatrane indikatore tržišta rada odnosno na nivo kupovne moći i životnog standarda. Sve navedene promjene ujedno predstavljaju osnovne rizike za projekcije na tržištu rada.
- **Cijene** - Projekcije inflacije u osnovnom scenariju se oslanjaju na kretanje cijena sirove nafte i hrane kao faktora koji značajno determiniraju kretanje cijena u Bosni i Hercegovini. Pored toga, treba uzeti u obzir domaće faktore koji određuju inflaciju kao što su trošarine na pojedine proizvode, cijene komunalija i sl. Ukoliko bi cijene sirove nafte u razdoblju 2020-2023. godine bile niže od pretpostavljenih u osnovnom scenariju (kao što se predviđa u posljednjem alternativnom scenariju stručnjaka ECB) to bi se odrazilo na ukupan nivo cijena u Bosni i Hercegovini. Nastavak provođenja politike uvećanja trošarina na cigarete i duhan također bi determinirao rast cijena u Bosni i Hercegovini.
- **Izravna strana ulaganja** - Nastavak globalna ekonomska krize izazvane prvenstveno produžetkom do kraja godine razarajućeg djelovanja pandemije (COVID-19) u svijetu uz nastavak zaoštavanja globalnih ekonomskih prilika (geopolitičke i trgovinske tenzije između Kine i SAD) dodatno će negativno utjecati na Bosnu i Hercegovinu. Još uvijek nesagledive negativne posljedice pada ekonomske proizvodnje u Kini i SAD, te značajniji daljnji pad ekonomskog rasta u najgore epidemijom pogođenim zemljama EU (posebice Italija, Španjolska i Francuska) će se neminovno odraziti i na Bosnu i Hercegovinu kroz daljnje pogoršanje vanjskotrgovinske bilance i bilance plaćanja, kao i dodatno smanjenje izravnih stranih ulaganja.
- **Bilanca plaćanja** - Glavni rizici za promjene u kretanju bilance plaćanja Bosne i Hercegovine za povećanje odnosno smanjenje deficita tekućeg računa nalaze se u vanjskotrgovinskom deficitu, tj. u promjenama stopa izvoza i uvoza roba i usluga, kao i promjenama cijena na svjetskom tržištu. Povoljno poslovno okruženje i veća stopa zaposlenosti dijaspore Bosne i Hercegovine mogla bi dovesti do porasta stope tekućih transfera iz inozemstva, a samim time i do povećanja raspoloživog dohotka. Nasuprot tome, u slučaju lošijeg poslovnog okruženja i manje zaposlenosti bh. dijaspore a time i smanjenih tekućih transfera iz inozemstva raspoloživi dohodak bi bio manji. Kod financiranja deficita tekućeg računa najveći rizici se nalaze u smanjenju sredstva strane aktive Bosne i Hercegovine u inozemstvu, nedovoljnim prilivom direktnim stranim investicijama, otežanim pristupom trgovinskim kreditima kao i nemogućnost zaduživanja na međunarodnom financijskom tržištu
- **Vanjskotrgovinska razmjena** - Osnovni rizik za realizaciju projekcija kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene predstavlja slabljenje ekonomskog rasta u glavnim trgovinskim partnerima odnosno pojava globalne epidemije virusa Covid-2019 koja bi u slučaju da potraje u potpunosti ugrozila materijalizaciju navedenog osnovnog scenarija. Pored ovoga dodatni rizik po materijalizaciju ovih pretpostavki mogle bi predstavljati nagle

promjene svjetskih cijena burzovnih roba kao što su metali, energenti (nafta i plin) i hrana, kao i problemi u poslovanju glavnih izvoznih kompanija.

- **Promjena porezne politike** – Promjena porezne politike, može se odraziti na povećanje evazije sustava i nezaposlenosti i u vezi s tim izvršiti dalji pritisak na socijalne transfere i destabilizaciju perspektive fiskalne konsolidacije.
- **Prirodne nepogode** – Ukoliko dođe do značajnijih elementarnih nepogoda i suša koje bi mogle značajno ugroziti poljoprivredu i proizvodnju električne energije u hidroelektranama.

4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

4.1. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju

Strukturu javnih prihoda proračuna Kantona Središnja Bosna čine prihodi po osnovu neizravnih poreza i poreza na dobit, te neporeznih prihoda u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, pristojbi, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

U strukturi ukupnih prihoda, porezni prihodi predstavljaju najznačajniji izvor, s najvećim učešćem prihoda po osnovu neizravnih poreza. Projekcije rađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu (OMA), Uprave za neizravno oporezivanje BiH²⁰, u travnju 2019. godine. Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2020. godinu i razdoblje 2021. - 2023. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2020. godinu, utvrđenom Uputom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2020. godinu („Službene novine Federacije BiH”, br. 84/19).

Prihodi od poreza

Prihodi od neizravnih poreza

Zakonom o pripadnost javnih prihoda u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) je detaljno regulirana raspodjela prihoda od neizravnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija za ceste.

Izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, broj 43/08), prihodi s jedinstvenog računa koji pripadaju Federaciji za financiranje funkcija kantona umanjeni su s 51,48 % na 49,7 %, za financiranje funkcija Federacije umanjeni su s 36,2 % na 34,93 %, privremeno, na ime financiranja naknada demobiliziranih nezaposlenim braniteljima 3,05 % od ostvarenih prihoda, do roka važenja Zakona o pravima demobiliziranih branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 61/06).

Pojedinačno sudjelovanje kantona u raspodjeli prihoda iz članka 6. ovog Zakona vrši se na osnovi formule koja se temelji na sljedećim omjerima: 57 % na osnovi broja stanovnika u kantonu; 6 % na osnovi površine kantona; 24 % na osnovi broja učenika u osnovnom obrazovanju; 13 % na osnovi broja učenika u srednjem obrazovanju.

Formula sadrži koeficijent, koji odražava posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo. Taj koeficijent iznosi 2. Formula sadrži koeficijent koji odražava posebne rashodovne potrebe kantona s najmanjim prihodima po stanovniku po osnovi poreza na promet, kako slijedi: Bosansko-podrinjski kanton Goražde, koeficijent 1,8, Kanton 10, koeficijent 1,1. i Izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, broj 35/14) Posavski kanton, koeficijent 1,5.

---

²⁰ Prema pretpostavkama Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za neizravno oporezivanje projekcije su bazirane na rastu makroekonomskim pokazateljima projiciranih od strane DEP-a, očekivanom (projicirani) ekonomskom rastu u glavnim izvoznim partnerima BiH iz Europske unije i zemalja regije, a uzimajući u obzir efekte kontinuiranog usklađivanja stopa trošarina na duhan u BiH s minimalnim standardima u EU. U projekcije su također uključeni i efekti primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA.

Izmjenama Zakona (Službene novine Federacije BiH, broj 35/14) se osiguralo uključivanje Grada Sarajeva i općina Kantona Sarajevo u izravnu raspodjelu prihoda od neizravnih poreza s nivoa Federacije BiH. Izmjenama Zakona (Sl. novine F BiH, broj 94/15) financiranje funkcija kantona umanjeno je na 51,23 % umjesto prijašnjih 51,48 % prihoda s Jedinstvenog računa, a za financiranje funkcija Grada Sarajeva namijenjeno je 0,25 % a za „posebne rashodovne potrebe“ Kantona Sarajevo koeficijent je smanjen s 2 na 1,9658. Naime, prema prijašnjem Zakonu, kanton je dio prihoda određivao općinama i Gradu, što nije u skladu s Ustavom F BiH i ostalim zakonima o lokalnoj samoupravi.

Izračun udjela vrši se svake godine prema formuli: **Godina X(i) = b(i)**. Pri čemu je: **X(i)** - udio koji općina/kanton ima u iznosu sredstava određenom za općine/kantone prema stavku 1. članka 6. ovoga zakona; **b(i)** - udio koji određena općina/kanton ima u iznosu sredstava određenom za općine/kantone nakon primjene formula iz čl. 9. i 12. ovoga zakona.

Raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenog računa ukupno za Kanton Središnja Bosna (Kanton i općine Kantona) očekuje se u iznosu od 147,6 milijuna KM u 2020., što predstavlja **pad od 15,2 %** u odnosu na 2019. godinu po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, i 154,1 milijuna u 2021. godini što predstavlja **rast od 4,4 %** u odnosu na 2020. godinu. U dvije naredne fiskalne godine ovi iznosi su projicirani na 163,1 milijuna KM u 2022. godini, te 165,1 milijuna KM u 2023. godini.

U tablici 11 dan je detaljan prikaz Izvršenja prihoda od neizravnih poreza Kantona i općina Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2019. godinu, revidirane projekcije za 2020. g. i projekcije prihoda za razdoblje 2021. - 2023. godina²¹.

Tablica 11: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

Neizravni porezi	Izvršenje	Projekcije			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Kanton Središnja Bosna	174.010.466	147.607.867	154.101.466	163.084.804	165.112.436
Kanton	146.123.881	123.582.897	129.019.584	136.540.775	138.238.385
općine	27.886.585	24.024.970	25.081.882	26.544.029	26.874.051
Bugojno	3.540.138	3.047.390	3.181.452	3.366.914	3.408.775
Busovača	1.989.030	1.721.977	1.797.730	1.902.529	1.926.183
Dobretići	174.031	148.446	154.977	164.011	166.050
Donji Vakuf	1.679.151	1.452.653	1.516.558	1.604.966	1.624.921
Fojnica	1.412.166	1.223.621	1.277.451	1.351.920	1.368.729
Gornji Vakuf-Uskoplje	2.371.475	2.027.352	2.116.540	2.239.923	2.267.772
Jajce	2.960.550	2.551.155	2.663.386	2.818.648	2.853.693
Kiseljak	2.023.985	1.753.787	1.830.940	1.937.674	1.961.765
Kreševo	586.586	496.235	518.065	548.266	555.082
Novi Travnik	2.684.919	2.328.486	2.430.921	2.572.632	2.604.617
Travnik	5.932.707	5.093.828	5.317.917	5.627.925	5.697.897
Vitez	2.531.848	2.180.040	2.275.944	2.408.621	2.438.567

Izvor: Projekcije rađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetog od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA), travanj 2020. godine.

Prihodi od izravnih poreza

Projekcija prihoda od izravnih poreza rađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije),

²¹Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2020. godinu i razdoblje 2021-2023. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2020. godinu, utvrđenom Uputom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2020. godinu („Službene novine Federacije BiH”, br. 84/19).

uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti.

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH prikupljaju niz drugih izravnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da financiraju ustavom utvrđene funkcije.

Porez na dobit

Usvajanjem Zakona o porezu na dobit 2016. godine, njihovo učešće se povećalo na 8,92 % u 2017. godini, odnosno 9,05 % u 2018. godini. Povećanje prihoda na ime poreza na dobit svakako je i posljedica oporezivanja prihoda nerezidenata, koji se ostvaruju na teritoriji Federacije BiH, te će se u narednom razdoblju vršiti kontinuirano obavještanje poreznih agenata o obavezi obračuna i obustave ovog prihoda.

Porez na dobit poduzeća izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija predstavlja u cijelosti prihod kantona. Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija projicirao je drastičnog pada prihoda od poreza na dobit od 67,5 % u 2020. godini. Projekcija je rađena konzervativnijim pristupom zbog neizvjesnosti duljine i intenziteta trajanja negativnih posljedica izazvanih pandemijom koronavirusa. **Procjena prihoda Kantona Središnja Bosna po osnovu ovog poreza za 2021. godinu** iznosi 7,0 milijuna KM, što predstavlja povećanje prihoda od 2,0 % u odnosu na 6,9 milijuna KM, koliko je po ovom osnovu predviđeno za 2020. godinu. Vidjeti tablicu 12.

Očekivani prihod poreza na dobit u 2022. godini iznosi 7,3 milijuna KM (rast od 3,1 % u odnosu na projekciju za 2021. g.) i 7,5 milijuna KM u 2023. godini (rast od 3,2 % u odnosu na projicirani iznos za 2022.).

U slijedećoj tablici navedeno je Izvršenje prihoda od poreza na dobit za 2019. godinu, revidirane projekcije za 2020. godinu i projekcije za razdoblje 2021. - 2023. godina za Kanton Središnja Bosna.

Tablica 12: Prihodi od poreza na dobit u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2019.	Projekcije			
		2020.	2021.	2022.	2023.
Porez na dobit	21.246.426	6.894.882	7.035.428	7.253.526	7.485.639

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Porez na dohodak

Zakonom o izmjenama Zakona o Pripadnosti javnih prihoda FBiH (Sl. Novine FBiH, br. 22/09), propisano je da kantonu pripada najviše 65,54 % (ranije 71,5 %) od poreza na dohodak uplaćenog u kantonu, a jedinici lokalne samouprave najmanje 34,46 % (ranije 28,5 %) od poreza na dohodak uplaćenog u svakoj jedinici lokalne samouprave.

Aktivnosti u oblasti porezne reforme usmjerene na modernizaciju porezne strukture, u 2017. godini Parlament Federacije BiH je usvojio Nacrt Zakona o porezu na dohodak kojim se proširuje osnovica dohotka na sve izvore, a posebno naknade iz radnog odnosa koje su do sada imale karakter neoporezivosti, i Nacrt Zakona o doprinosima kojim se smanjuju ukupni doprinosi na plaću sa sadašnjih 41,5 % na 33,5 %. Ukoliko se zakoni usvoje u ovoj godini, očekuje se primjena od 1. 1. 2021. godine, čime se stvaraju pravne pretpostavke koje omogućavaju suzbijanje sive ekonomije, i implementaciju aktivnosti na smanjenju administrativnih prepreka u cilju povećanja zaposlenosti.

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2020. god. za Kanton iznosi 13,7 milijuna KM, što predstavlja **smanjenje** prihoda od 23,4 % u odnosu na 17,9 milijuna KM prikupljenih u 2019. godini.

U 2021. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu poreza na dohodak od 14,1 milijuna KM, što predstavlja **daljnje povećanje** od **2,8 %** u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2020. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, **3,1 %** u 2022. i **3,2 %** u 2023. godini, što iznosi 14,5 milijuna KM u 2022. te 15,0 milijuna u 2023. godini.

U sljedećoj tablici je navedeno Izvršenje prihoda od poreza na dohodak za 2019. godinu, revidirane projekcije za 2020. godinu i projekcije za razdoblje 2021. - 2023. godina za Kanton Središnja Bosna i općine Kantona²².

Tablica 13: Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2019.	Projekcije			
		2020.	2021.	2022.	2023.
Porez na dohodak	29.842.150	20.934.762	21.520.936	22.188.085	22.898.103
Kanton	17.905.291	13.720.643	14.104.821	14.542.071	15.007.417
Općine	11.936.860	7.214.119	7.416.114	7.646.014	7.890.686

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Izvršenje prihoda s Jedinственог računa za 2019. godinu, revidirane projekcije 2020. godinu i projekcije prihoda s Jedinственог računa za razdoblje 2021. - 2023. godina Ravnateljstva za ceste KSB, urađeno od strane Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, može se vidjeti u sljedećoj tablici.

Tablica 14: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2019.	Projekcije			
		2020.	2021.	2022.	2023.
Ravnateljstvo za ceste	8.387.314	7.191.754	7.496.259	7.872.988	8.008.060
Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinственог računa	6.116.073	5.209.875	5.439.069	5.756.139	5.827.705
Prihodi od namjenske putarine za financiranje autocesta i cesta	2.271.240	1.981.879	2.057.190	2.116.849	2.180.354

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Ostali porezi

Obuhvaćaju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)
- Porez na imovinu
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)
- Ostali porezi

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na plaće (zaostale uplate poreza), poreza na imovinu, domaćih poreza na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga) i ostalih poreza za Kanton Središnja Bosna očekuje se u iznosu od 0,9 mil. KM u 2021., 2022. i u 2023. godini.

Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika (uključujući i vlastite prihode proračunskih korisnika)
- Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga

²² Projicirani iznosi za proračune jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

- Novčane kazne (neporezne prirode)

4.1.1. Struktura javnih prihoda u KSB za razdoblje od 2017. – 2020. godine

Prema pokazateljima (tablica 15) vidljivo je da su ostvarenja prihoda od poreza ostvarila rast od 7,9 % u 2018. i 7,6 % u 2019. godini, naročito je to važno za kategoriju *prihoda od neizravnih poreza*. Naime, u 2018. godini prihod od neizravnih poreza povećao se za 8,1 % u odnosu na 2017. godinu ili za 10,0 mil. KM, dok je u 2019. godini ostvaren rast od 9,1 % u odnosu na 2018. godinu, a prema procjenama ostvarenja u Proračunu KSB za 2020. godinu, za ovu vrstu prihoda očekuje se **pad od 15,4 %** u odnosu na ostvarenje u 2019. godini.

Tablica 15: Struktura prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje od 2017. – 2020. godine, u KM

Ekonomski kod	Opis	Ostvareno 2017.	Ostvareno 2018.	Ostvareno 2019.	Procjena 2020.
	PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	179.809.231	191.089.424	215.021.462	206.490.637
71	PRIHODI OD POREZA	160.469.445	173.079.628	186.237.525	145.107.462
711	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	21.494.850	22.015.567	21.244.511	6.894.882
712	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0
713	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	21.470	87.693	29.280	37.400
714	Porez na imovinu	819.299	836.778	920.662	842.800
715	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	70.690	16.316	17.831	27.000
716	Porez na dohodak	14.156.663	16.203.702	17.900.205	13.720.643
717	Prihodi od neizravnih poreza	123.904.751	133.918.288	146.123.881	123.582.897
719	Ostali porezi	1.722	1.285	1.157	1.840
72	NEPOREZNI PRIHODI	16.180.070	14.861.386	17.717.686	21.262.501
721	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	1.521.317	1.182.858	1.918.707	3.193.802
722	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	11.635.107	10.570.596	12.083.778	14.850.500
723	Novčane kazne (neporezne prirode)	3.023.645	3.107.932	3.715.201	3.218.200
73	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	2.948.811	2.792.699	2.092.647	26.233.174
731	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	5.153	0	246.907
732	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	2.606.292	2.618.456	1.877.535	25.266.472
733	Donacije	342.519	169.090	215.112	719.795
74	KAPITALNI TRANSFERI	0	117.828	111.204	111.900
741	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	65.811	109.599	101.900
742	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	0	52.017	1.605	10.000
77	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	95.203	50.539	6.102	30.700
777	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	95.203	50.539	6.102	30.700
81	KAPITALNI PRIMICI	115.702	187.344	8.856.298	13.744.900
811	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	15.697	87.340	15.500	28.600
813	Primici od financijske imovine	100.004	100.004	100.004	116.300
814	Primici od dugoročnog zaduživanja	0	0	8.740.793	13.600.000
815	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0

Prihodi o poreza na dobit u 2018. godini ostvarili su rast od 2,4 % u odnosu na 2017. godinu, i tako dostigli iznos od 22,0 mil. KM, a u 2019. godini zabilježen je pad od 3,5 %. U 2020. godini očekuje se daljnji pad ovih prihoda po stopi od 67,5 %, u odnosu na 2019. godinu.

Prihodi od *poreza na dohodak* ostvarili su rast od 14,5 % u 2018. i 10,5 % u 2019. godini. Očekivani nivo ovih prihoda u 2020. god. iznosi 13,7 milijuna KM, što predstavlja **pad** prihoda od **23,3 %** u odnosu na 17,9 milijuna KM prikupljenih u 2019. godini.

Neporezni prihodi uglavnom pokazuje značajne oscilacije i ovise od realizacije planova rada pojedinih ministarstava i institucija, obzirom da u ovu kategoriju čine prihodi od pristojbi, naknada,

prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi), naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima itd.

Evidentiran je pad ovih prihoda od 8,2 % u 2018. u odnosu na 2017. godinu, a u narednoj 2019. bilježi se rast od 19,2 % u odnosu na 2018. godinu, dok u 2020. godini se očekuje daljnji rast ovih prihoda od 20,0 %.

Na poziciji *Primitci od dugoročnog zaduživanja* u 2019. godini evidentiran je primitak (preneseni kredit iz 2018. godine) u iznosu od 8,7 mil. KM, za projekte rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna. U 2020. godini predviđen je primitak u iznosu od 10,0 mil. KM za saniranje deficita izazvanog pandemijom koronavirusa, i primitak u iznosu od 3,6 mil. KM (prijenos neutrošenog namjenskog primitka iz kreditnih sredstava za sufinansiranje rekonstrukcije regionalnih putova Kantona u ukupnom iznosu od 12,0 mil. KM).

4.1.2. Struktura projekcije javnih prihoda za razdoblje od 2021. – 2023. godine

Projekcija prihoda su izrađene odvojeno za pojedinačne izvore, obzirom da svaki izvor prihoda ima vlastitu osnovu i pravila ubiranja. Prihodi od neizravnih poreza su najizdašniji prihodi proračuna. Obzirom da ove prihode čine više kategorija prihoda, tako su i projekcije zasnovane na zakonima koji uređuju pojedinu kategoriju i svaka pojedinačna promjena odnosnog zakona, kao i njihova naplata, utjecat će na ostvarenje ovih prihoda u cjelini. Također, visina ovog prihoda zavisi od utvrđenog načina raspodjele, odnosno učešća kantona u ovim prihodima.

Tablica 16: Projekcije prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. – 2023. godina, u KM

Ekonomski kod	Opis	Projekcije		
		2021.	2022.	2023.
	PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	169.188.377	178.508.645	181.887.728
71	PRIHODI OD POREZA	151.065.473	159.258.192	161.675.241
711	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	7.035.428	7.253.526	7.485.639
712	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0
713	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	20.000	10.000	8.000
714	Porez na imovinu	871.700	900.000	926.100
715	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	12.000	10.000	8.000
716	Porez na dohodak	14.104.821	14.542.071	15.007.417
717	Prihodi od neizravnih poreza	129.019.584	136.540.775	138.238.385
719	Ostali porezi	1.940	1.820	1.700
72	NEPOREZNI PRIHODI	14.791.800	15.694.449	16.593.087
721	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	1.124.600	1.525.800	1.970.000
722	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	10.360.000	10.580.000	10.910.000
723	Novčane kazne (neporezne prirode)	3.307.200	3.588.649	3.713.087
73	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	2.981.500	3.206.500	3.352.000
731	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	110.000	120.000	150.000
732	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	2.671.500	2.836.500	2.902.000
733	Donacije	200.000	250.000	300.000
74	KAPITALNI TRANSFERI	151.900	158.200	176.100
741	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	108.500	112.900	126.200
742	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	43.400	45.300	49.900
77	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	30.000	20.000	15.000
777	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	30.000	20.000	15.000
81	KAPITALNI PRIMICI	167.704	171.304	76.300
811	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	67.700	71.300	76.300
813	Primici od financijske imovine	100.004	100.004	0
814	Primici od dugoročnog zaduživanja	0	0	0
815	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0

Nakon rasta od 9,1 % prihoda od neizravnih poreza u 2019. godini u odnosu na ostvarenih 133,9 mil KM u 2018. godinu, procijenjen je **pad od 15,4 %** u 2020. godini. U 2021. godini projiciran je oporavak ovog najznačajnijeg prihoda, odnosno rast od 4,4 %, u 2022. godini rast od 5,8 %, a u 2023. godini projiciran je rast od 1,2 % u odnosu na prethodnu godinu. Drugu kategoriju poreskih prihoda, odnosno *porez na dobit*, nakon drastičnog pada od 67,5 % u 2020. godini, projicirano povećanje od 2,0 % u 2021. 3,1 % u 2022. i 3,2 % u 2023. godini, u odnosu na prethodne godine.

U 2021. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu *poreza na dohodak* od 14,1 milijuna KM, što predstavlja **povećanje od 2,8 %** u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2020. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, **3,1 %** u 2022. i **3,2 %** u 2023. godini, što iznosi 14,5 milijuna KM u 2022. te 15,0 milijuna u 2023. godini.

Kod *neporeznih prihoda* projiciran je pad od 30,4 % u 2021. godini, rast od 6,1 % u 2022. i 5,7 % u 2023. godini u odnosu na prethodne godine. Prilikom projiciranja ovih prihoda trebalo bi uzeti u obzir mogućnosti značajnijih oscilacija, odnosno realizacije određenih neplaniranih aktivnosti ili kretanja u gospodarstvu, politike gospodarskih subjekata obzirom da se jedan dio prihoda odnosi na prihode od davanja prava na eksploataciju prirodnih resursa – koncesijske naknade, odnosno prihoda od privatizacije kao najizdašnijeg prihoda iz ove kategorije, a koje uplaćuju javna poduzeća.

Projicirano je ukupno smanjenje prihoda i primitaka od 18,1 % za Kanton Središnja Bosna u 2021. u odnosu na 2020. godinu, dok se u 2022. godini predviđa povećanje od 5,5 %, a 1,9 % u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu.

4.2. Rizici ostvarenja projekcija prihoda

Revidiranje za 2020. godinu izvršeno je u skladu s novonastalom situacijom uzrokovanom pandemijom virusa COVID-19 u Bosni Hercegovini, koja je dovela do značajnog slabljenja ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini. Vodeći se makroekonomskim pretpostavkama, značajnijim usporavanjem naplate prihoda zabilježenim već u drugoj polovini ožujka i travnju tekuće godine, a uzimajući u obzir stabilizacijske mjere poduzete na teritoriji Federacije BiH, zbog krajnje nepredvidivosti duljine i tijeka trajanja same pandemije, te njenih krajnjih konzekvenci na globalnu i domaću ekonomiju, projekcije prihoda su rađene s krajnjom opreznosti i bazirane na konzervativnom pristupu.

Projekcije za srednjoročno razdoblje 2021-2023. godina prate pretpostavku o postupnom oporavku ekonomije i pozitivnim kretanjima ključnih makroekonomskih parametara, ali je njihov nivo, zbog oslabiljene baze u 2020. godini, znatno skromniji u odnosu na visok historijski trend bilježen kontinuirano u zadnjih nekoliko godina.

Obzirom na krajnju nepredvidivost trajanja pandemije, kao i jačine šokova na ekonomiju, ističemo izuzetno visok nivo rizika po ostvarenje projiciranih iznosa, uz dodatno uobičajene rizike koji prate realizaciju pretpostavljenih prihoda, prvenstveno krajnje ishode makroekonomskih pretpostavki. Kako je riječ o globalnom problemu, čije negativne reperkusije nisu zaobišle niti jednu ekonomiju svijeta, dodatno usporavanje ili oporavak tokova u Bosni i Hercegovini velikim dijelom će biti uvjetovani događanjima i odlukama na globalnom nivou, posebno kada je riječ o zemljama najvećim ekonomskim partnerima Bosne i Hercegovine. Također, na domaćem prostoru, prateći buduća događanja, moguće je i etapno donošenje novih mjera unutar fiskalne politike, shodno razvoju situacije, koje mogu dovesti do drugačijih ishoda od trenutno pretpostavljenih.

Izvršenje raspoloživih prihoda po osnovu neizravnih poreza za proračune korisnika u Federaciji BiH izravno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda s Jedinственог računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu s članom 21. Zakona o sistemu neizravnog oporezivanja („Službeni glasnik BiH“, broj 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje inozemnog duga Federacije BiH. Također, naplata prihoda od neizravnih poreza ovisit će i od kvalitetne koordinacije svih korisnika, institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta, s jedne strane i svih korisnika prihoda od neizravnih poreza unutar Federacije BiH, s druge strane, a s naglaskom na nastavak prilagođavanja koeficijenata za raspodjelu ovih prihoda korisnicima.

Realizacija planiranog nivoa javnih prihoda izravno ovisi i od izmjena poreznih politika, kao i drugačijeg ishoda drugih parametara kao što su promjena nivoa zaduženosti od planiranog, povećanje povrata PDV-a i odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele kada se radi o prihodima po osnovu neizravnih poreza, radu porezne administracije, te razvoju ostalih mogućih nepredviđenih događaja.

4.3. Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona

Važno je voditi računa o fiskalnom okviru koncipiranom Zakonom o proračunima u Federaciji BiH da nivo prihoda mora biti jednak ili veći od nivoa tekućih rashoda. S tim u vezi, svi nivoi vlasti trebaju voditi računa o deficitu.

Na temelju ostvarenog nivoa prihoda i primitaka (215.021.462 KM) i ostvarenog nivoa rashoda i izdataka (210.375.310 KM) u izvršenju proračuna Kantona Središnja Bosna za razdoblje od 1. 1. - 31. 12. 2019. godine utvrđuje se višak prihoda nad rashodima (suficit) u iznosu od 4.646.152 KM. Ovakav finansijski rezultat nastao je uglavnom zbog bržeg rasta prihoda u odnosu na rast rashoda i povećanja prihoda u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Tablica 17: Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona u razdoblju 2017. - 2019. godina (KM)

Godina	2017.	2018.	2019.
Kanton Središnja Bosna			
Prihodi	179.809.231	191.089.424	215.021.462
Rashodi	173.045.768	186.370.427	210.375.310
Deficit/suficit	6.763.463	4.718.997	4.646.152
Općine Kantona			
Prihodi	72.462.031	84.609.840	93.400.308
Rashodi	72.233.615	81.881.759	83.940.692
Deficit/suficit	228.416	2.728.081	9.459.616
Ukupno Kanton i općine Kantona			
Prihodi	252.271.262	275.699.264	308.421.770
Rashodi	245.279.383	268.252.186	294.316.002
Deficit/suficit	6.991.879	7.447.078	14.105.768

5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sustava i osigurao osnovu za razvojne inicijative. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo financija.

Cijena zaduživanja u BiH je izrazito visoka, a glavni uzrok visokih kamatnih stopa jeste visok kreditni rizik što odražava i veoma nizak kreditni rejting BiH. Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's u travnju 2020. potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting i izmijenila izgled s „B s pozitivnim izgledima“ na „B sa stabilnim izgledima“. U veljači 2018. agencija Moody's Investors Service potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting "B3 sa stabilnim izgledima"²³.

Sukladno Zakonu o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, br: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16) kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koji dospijeva u svakoj narednoj godini uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona ne prelazi 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Servisiranje duga Kanton Središnja Bosna u 2020. godini za kredite i jamstva iznosi 4,4 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

5.1.1. Stanje javnog duga KSB u razdoblju od 2017. - 2019. godine

Kanton Središnja Bosna u 2014. godini zadužio u iznosu od 10 mil. KM za saniranje deficita kod konzorcija Intesa Sanpaolo i UniCredit banke, uz kamatnu stopu 6,5 % + šestomjesečni EURIBOR²⁴ fluktuirajući na godišnjem nivou, rok otplate 84 mjeseca, uz grace razdoblje od 12 mjeseci i naknadu za obradu kredita od 0,75 % od iznosa kredita, jednokratno.

Ugovor o kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna s Federacijom BiH iz sredstava dodatnog financiranja po IV Stand by aranžmanu Međunarodnog monetarnog fonda, potpisan je 20. listopada 2014. godine. Kredit u iznosu od 3.816.000,00 KM, služi kao potpora proračunu, s rokom otplate od 5 godina, grace razdobljem od 3 godine i kamatnom stopom od 1,08 %²⁵ na godišnjem nivou.

Ugovor o kreditu između Razvojna banka Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna potpisan je 19. rujna 2015. godine u iznosu od 1,4 mil. KM, za financiranje projekta izgradnje regionalnog puta R443a: Kreševo – Lepenica, dionica Resnik (spoj s R443 Kreševo) – Volujak, duljine L = 1,6 km), na rok otplate od 84 mjeseca, grace razdobljem od 12 mjeseci i kamatnom stopom od 4 %.²⁶ Vlada Kantona je s Kantonalnim ravnateljstvom za ceste sklopila ugovor u kome je definirano da se Kanton zadužuje za cjelokupan iznos, od čega iznos glavnice od 600.000,00 KM, s pripadajućim kamatama i ostalim troškovima preuzima kao kreditnu obvezu Kantonalno ravnateljstvo za ceste.

Vlada Kantona Središnja Bosna zadužila se u rujnu i listopadu 2016. godine u iznosu od 12 mil. KM, za isplate prema izvansudskim nagodbama o podmirenju obveza iz izvršnih sudskih presuda, zaposlenicima u školstvu, oblasti unutarnjih poslova i pravosudnim institucijama te za naknade odvjetničkim kućama.

---

²³ „B“, „B3“, credit rating speculative, high credit risk.

²⁴ Euribor (euro interbank offered rate) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva. 6-mjesečni euribor je negativan i trenutno iznosi -0.137 %.

²⁵ Kamatna stopa je promjenljiva, koju određuje MMF za SDR

²⁶ Efektivna kamatna stopa iznosi 4,36 %, na dan donošenja Odluke o odobravanju kredita.

Ovaj kredit realiziran je kroz tri kreditna aranžmana i to:

- Intese SanPaolo banci d.d. u iznosu od 6 mil. KM, uz rok otplate od 60 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 3,57 % (EKS 3,74 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,47 %.
- UniCredit banci d.d. u iznosu od 4 mil. KM, rok otplate 60 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 4,25 % (EKS 4,33 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,20 %.
- UniCredit banci d.d. u iznosu od 2 mil. KM, rok otplate 72 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 4,20 % (EKS 4,26 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,20 %.

Sabor Kantona je na 29. sjednici održanoj 17. travnja 2018. donio Odluku o dugoročnom kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna u iznosu od 12 mil. KM kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine za sufinansiranje rekonstrukcije regionalnih putova. Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna mogu se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 18: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM

R.b.	Naziv projekta	Vrijedn. Investicije (KM)	Kredit Kantonalna direkcija (KM)	Kredit KSB (KM)	Ukupno (KM)
1	Izgradnja region. puta R439, Novi Travnik – Gornji Vakuf/Uskoplje dionica P Luka – Bistrica L= 12 km	6.000.000	2.000.000	4.000.000	6.000.000
2	Izgradnja region. puta R413a, Dolac – Han Bila – Ovnak, dionica Gostunj – Mosor – Guča Gora - Han Bila, L= 7 km	5.000.000	1.700.000	3.300.000	5.000.000
3	Rekonstrukcija R443: Kiseljak – Kreševo-Tarčin, dionica. km 2+500 – km 6+000, L=3,5 km.	2.500.000	850.000	1.650.000	2.500.000
4	Sanacija asfaltnog sloja na R437: Fojnica – Dusina, dionica Bakovići - Gojevići, L=3 km	700.000	200.000	500.000	700.000
5	Sanacija asfaltnog sloja na R438: Gromiljak – Fojnica, L=7 km.	1.000.000	350.000	650.000	1.000.000
6	Rekonstrukcija R413b: Gostilj – Dobretići – Jajce, dionica Veliki Do – Kuprešani, L=0,6 km+1,2 km =1,8 km	1.400.000	400.000	1.000.000	1.400.000
7	Rekonstrukcija R653: Kaćuni – Lugovi – Moštre, dionica Lugovi L=500 m	500.000	200.000	300.000	500.000
8	Rekonstrukcija R654: Kaćuni – Fojnica, dionica st. km 1+700 do km 3+400, L=1,5 km	900.000	300.000	600.000	900.000
	Ukupno: (36,3 km)	18.000.000	6.000.000	12.000.000	18.000.000

Uvjeti za kreditna sredstva Razvojne banke F BiH su: rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjem nivou i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Ukupan dug u Kantonu Središnja Bosna na dan 31. 12. 2019. godine iznosio je 33,2 mil. KM, koji se odnosi na unutarnje dugoročne postojeće kredite (Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banka, Prijenos kreditnih sredstava po IV Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH, Razvojna banka Federacije BiH, Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH, UniCredit Bank i Europska banka za obnovu i razvoj) i ostale dugoročne obveze (Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo - financijski leasing (2,177 mil. KM) i Mes d.o.o. Zenica (za nabavu postrojenja za infektivni otpad; 0,424 mil. KM)). Izdana jamstva i Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja koja se vode izvanbilančno, nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, a ukupno iznose 38,8 mil. KM i predstavljaju potencijalne obveze Kantona. Stanje duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2017. - 2019. godina, prikazano je u sljedećoj tablici.

Tablica 19: Stanje duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2017. - 2019. godina, u KM

Opis		Kreditor		2017.	2018.	2019.
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banke - UniCredit Bank (5 mil. KM)	Glavnica	2.916.680	2.083.347	1.250.013
			Kamate i ostali troš.	317.177	163.613	60.016
		Konzorcij Int. Unic. - Intesa Sanpaolo (5 mil. KM)	Glavnica	2.500.016	1.666.688	1.249.992
			Kamate i ostali troš.	625.381	576.952	571.741
		MMF/FBiH - Prijenos kreditnih sredstava po IV Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH (3,816 mil. KM)	Glavnica	3.339.000	1.431.000	0
			Kamate i ostali troš.	90.995	34.262	0
		Razvojna banka F BiH (1,4 mil. KM)	Glavnica	1.127.784	894.456	661.128
			Kamate i ostali troš.	110.942	70.114	38.619
		Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH (6 mil. KM)	Glavnica	5.625.000	4.125.000	2.625.000
			Kamate i ostali troš.	376.368	203.576	83.463
		UniCredit Bank (4 mil. KM)	Glavnica	3.833.333	2.833.333	1.833.333
			Kamate i ostali troš.	312.563	172.299	73.271
		UniCredit Bank (2 mil. KM)	Glavnica	1.933.333	1.533.333	1.133.333
			Kamate i ostali troš.	195.657	123.759	68.120
		Razvojna banka F BiH (12 mil. KM)	Glavnica	0	12.000.000	11.130.430
			Kamate i ostali troš.	0	1.788.692	1.496.870
		Europska banka za obnovu i razvoj (9,22 mil. KM)	Glavnica	0	0	9.216.947
			Kamate i ostali troš.	0	0	516.855
Ukupno glavnica				21.275.147	26.567.157	29.100.177
Ukupno kamate				2.029.084	3.133.267	2.908.955
Ukupno krediti				23.304.230	29.700.424	32.009.132
Ostale dugoročne obveze	Unutarnji dugoročni	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo - finansijski leasing (2,177 mil. KM) Mes d.o.o. Zenica (za nabavu postrojenja za infektivni otpad; 0,424 mil. KM)		2.253.985	1.887.704	1.143.461
Kratkoročni krediti i zajmovi	Unutarnji kratkoročni	Intesa Sanpaolo Banka BiH		32.100	0	0
Ukupno krediti, ostale dugoročne obveze i kratkoročni dug				25.590.316	31.588.128	33.152.593
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	7.815.730	6.513.108	5.210.486
			Kamate i ostali troš.	317.561	221.742	143.093
	Unutarnji dugoročni	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (2 mil. KM)	Glavnica	388.876	55.540	0
			Kamate i ostali troš.	12.149	354	0
		Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	0	6.000.000	5.565.220
			Kamate i ostali troš.	0	894.360	748.449
		Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	0	800.000	753.809
			Kamate i ostali troš.	0	119.612	105.002
Ministarstvo zdravstva i socijalne politike (Union banka dd)	Glavnica	424.154	0	0		
Drugo	Unutarnji	Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	20.396.008	24.731.492	26.317.974
Ukupno potencijalne obveze				29.354.478	39.336.208	38.844.033

Povećanje ukupnog stanja duga u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu posljedica je novog zaduženja u 2019. godini u iznosu od 9,2 mil. KM kod Europske banke za obnovu i razvoj za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“.

Grafikon 10: Stanje duga i potencijalnih obveza Kantona Središnja Bosna u 2019. godini

Kanton Središnja Bosna je 25. 3. 2009. godine izdao Jamstvo²⁷ br. 01/09 općini Kiseljak na kredit u iznosu 4.995.149,00 EUR (9.769.662,27 KM, što čini 100 % iznosa kredita) za financiranje Projekta izgradnje vodovoda Fojnica – Kiseljak i kanalizacijskog kolektora Lepenica – Kiseljak. Kreditor je Bank AustriaCreditanstalt AG – Beč, rok otplate kredita je 12 godina uz grejs-razdoblje od 4,5 godina i kamatnu stopu od 0 %, a krajnji rok dospeljeća garancije je 1. 1. 2024. godine.

Vlada Kantona Središnja Bosna je 17. kolovoza 2012. godine, donijela Odluku o izdavanju Jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste Kantona Središnja Bosna za kredit kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine, namijenjen za rekonstrukciju regionalne cestovne infrastrukture. Kredit je u iznosu 2 mil. KM, rok otplate kredita je 6 godina (72 mjeseca), u jednakim ratama uz grejs-razdoblje od 3 mjeseca i kamatnu stopu od 5 % (EKS 5,47 %), troškove obrade kredita od 1 %, a zadnja rata dospeljeva 28. 2. 2019. godine.

Sabor Kantona Središnja Bosna je na 31. sjednici održanoj 3. 7. 2018. godine, donio Odluku o davanju suglasnosti na Odluku o izdavanju jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste za osiguranje kredita kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine namijenjenog za rekonstrukciju regionalne putne infrastrukture. Kredit je u iznosu 6 mil. KM, rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjem nivou i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Vlada Kantona Središnja Bosna je 30. kolovoza 2018. godine, donijela Odluku o izdavanju Jamstva Kantonalnom zavodu za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna za osiguranje kredita kod Raiffeisen banke d.d. Sarajevo, namijenjen za rekonstrukciju i adaptaciju objekta za smještaj Zavoda za javno zdravstvo. Kredit je u iznosu 800.000 KM, rok otplate kredita je 10 godina, mjesečni iznos anuiteta 7.654,59 KM i kamatnu stopu od 2,81 % (EKS 2,88 %) godišnje, a zadnja rata dospeljeva 30. 4. 2029. godine. Sabor Kantona Središnja Bosna je na 2. sjednici održanoj 22. 1. 2019. godine, dao suglasnost na Odluku Vlade o izdavanju jamstva, broj 01-02-696/2018 od 3. 9. 2018. godine.

31. 12. 2019. godine ukupni *dug Kantona* iznosio je 33,2 mil. KM, a ukupni dug *općina Kantona* iznosio je 26,2 mil. KM, od čega na dugoročne obveze (kredite, zajmove i ostale dugoročne obveze) odnosi 25,0 mil. KM, a 1,2 mil. KM na dugoročna razgraničenja.

²⁷ Izdana jamstva nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, obzirom da ne predstavljaju dug Kantona, već potencijalni dug, koji će biti plaćen u slučaju neizmirenja obaveza od strane krajnjih korisnika.

Stanje ukupnog (konsolidiranog) duga u Kantonu i općinama Kantona na dan 31. 12. 2019. godine je 59,4 mil. KM, od toga se na dugoročne obveze odnosi 58,2 mil. KM i 1,2 mil. KM na dugoročna razgraničenja.

5.1.2. Projekcija otplate i stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju od 2020. - 2023. godine

Sabor Kantona je 29. listopada 2015. donio Odluku o prihvaćanju zaduženja prema ugovoru o zajmu između Bosne i Hercegovine i Europske banke za obnovu i razvoj, te Bosne i Hercegovine i Razvojne banke Vijeća Europe²⁸, za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“ u ukupnom iznosu od 7.700.000,00 EUR-a. Ukupno zaduženje sastojalo bi se od zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Europske banke za obnovu i razvoj i zaduženja na iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Razvojne banke Vijeća Europe.

Uvjeti za kreditna sredstva EBRD-a su: rok otplate 15 godina, grace razdoblje 3 godine, kamatna stopa 1 % + šestomjesečni EURIBOR, jednokratna provizija 1 % na iznos glavnice i provizija na neiskorišten raspoloživi iznos zajma 0,5 % godišnje.

Uvjeti za kreditna sredstva CEB-a su: rok otplate do 20 godina, grace razdoblje do 5 godina, kamatna stopa bit će fiksna, posebno za svaku tranšu povlačenja, a ovisit će o valuti plaćanja svake tranše kredita, o iznosu svake tranše, kao i razdoblju otplate.

Sudjelovanje pojedinih subjekata u povratu ukupnog kreditnog zaduženja, u iznosu od 22.000.000,00 EUR, je kako slijedi:

– Fond za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine	5.500.000,00 EUR ili 25,00 %
– Zeničko-dobojski kanton	3.850.000,00 EUR ili 17,50 %
– Grad Zenica / JKP	7.621.000,00 EUR ili 34,64 %
– Kanton Središnja Bosna	1.650.000,00 EUR ili 7,50 %
– Općina Novi Travnik / JKP	1.276.000,00 EUR ili 5,80 %
– Općina Vitez / JKP	757.000,00 EUR ili 3,44 %
– Općina Busovača / JKP	1.346.000,00 EUR ili 6,12 %
Ukupno	22.000.000,00 EUR ili 100,00 %.

Međusobna prava i obveze subjekata koji sudjeluju u povratu i krajnjih korisnika kreditnih sredstava uređuju se posebnim ugovorima.

Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2020. - 2023. godina, prikazane su u tablici ispod.

Tablica 20: Projekcija stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2020. - 2023. godina, u KM

Opis		Kreditor	2020.	2021.	2022.	2023.	
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banke - UniCredit Bank (5 mil. KM)	Glavnica	416.680	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	7.421	0	0	0
		Konzorcij Int. Unic. - Intesa Sanpaolo (5 mil. KM)	Glavnica	1.249.992	1.249.992	0	0
			Kamate i ostali troš.	571.741	571.741	0	0
		MMF/FBiH - Prijenos kreditnih sredstava po IV Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH (3,816 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0	0
		Razvojna banka F BiH (1,4 mil. KM)	Glavnica	427.800	194.472	0	0
			Kamate i ostali troš.	16.389	3.560	0	0

²⁸ Realizacija kredita se očekuje do kraja 2020. godine.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. – 2023. godine

		Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH (6 mil. KM)	Glavnica	1.125.000	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	15.996	0	0	0
		UniCredit Bank (4 mil. KM)	Glavnica	833.333	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	15.910	0	0	0
		UniCredit Bank (2 mil. KM)	Glavnica	733.333	333.333	0	0
			Kamate i ostali troš.	28.953	6.293	0	0
		Razvojna banka F BiH (12 mil. KM)	Glavnica	10.086.946	9.043.462	7.999.978	6.956.494
			Kamate i ostali troš.	1.229.830	989.628	775.513	587.485
		Europska banka za obnovu i razvoj (9,22 mil. KM)	Glavnica	9.149.052	8.814.803	8.151.512	7.132.573
			Kamate i ostali troš.	468.003	409.037	343.700	271.590
Novi dug - projekcije	Unutarnji dugoročni	Razvojna banka Vijeća Europe (9,22 mil. KM)	Glavnica	0	9.220.956	9.220.956	9.220.956
			Kamate i ostali troš.	0	601.296	595.669	559.508
	Unutarnji dugoročni	Komercijalna banka u BiH (10 mil. KM)	Glavnica	10.000.000	9.166.672	7.500.016	5.833.360
			Kamate i ostali troš.	1.899.973	1.353.283	887.986	515.827
Ukupno glavnica				34.022.137	38.023.690	32.872.462	29.143.383
Ukupno kamate				4.254.216	3.934.838	2.602.867	1.934.409
Ukupno krediti				38.276.353	41.958.528	35.475.329	31.077.792
Ostale dugoročne obveze	Unutarnji dugoročni	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo - finansijski leasing (2,177 mil. KM) Mes d.o.o. Zenica (za nabavu postrojenja za infektivni otpad; 0,424 mil. KM)		637.648	249.656	0	0
Ukupno krediti, ostale dugoročne obveze i kratkoročni dug				38.914.001	42.208.184	35.475.329	31.077.792
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	3.907.865	2.605.243	1.302.622	0
			Kamate i ostali troš.	81.425	37.114	9.972	0
	Unutarnji dugoročni	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (2 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0	0
		Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	5.043.484	4.521.748	4.000.012	3.478.276
			Kamate i ostali troš.	614.929	494.827	387.769	293.755
		Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	682.881	609.934	534.910	457.751
			Kamate i ostali troš.	84.729	66.475	50.297	36.255
Drugo	Unutarnji	Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	26.317.974	26.317.974	26.317.974	26.317.974
Ukupno potencijalne obveze				36.733.286	34.653.315	32.603.557	30.584.011

Do kraja 2020. godine predviđeno je novo kreditno zaduženje u iznosu od 10,0 mil. KM kod domaćih komercijalnih banaka uz rok otplate od 7 godina i grace razdoblje od 12 mjeseci, za saniranje deficita izazvanog pandemijom koronavirusa. U projekcijama za 2021. godinu predviđa se povećanje novog kreditnog zaduženja (stanja duga) za 3,7 mil. KM ili za 9,6 % u odnosu na planirano zaduženje u 2020. godini. U 2022. godini projicirano je smanjenje zaduženosti za 6,5

mil. KM, (15,5 %) u odnosu na 2021. godinu, dok je u 2023. godini projicirano daljnje smanjenje zaduženosti za 4,4 mil. KM (12,4 %) u odnosu na 2022. godinu.

Obveze po postojećim i novim kreditima Kantona Središnja Bosna dane su u tablici 21., a potencijalne obveze Kantona po jamstvima u tablici 22. Treba naglasiti, da ukupnim obvezama treba pridodati i obaveze za pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja iz radnih prava, koja s 31. 12. 2019. godinu samo za glavnici iznose 26,3 mil. KM.

Tablica 21: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2020. - 2030. godina, u KM

Opis	Kreditor		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	
Postojeći dug	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banke - UniCredit Bank (5 mil. KM)	Glavnica	833.333	416.680	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	52.596	7.421	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Konzorcij Int. Unic. - Intesa Sanpaolo (5 mil. KM)	Glavnica	833.328	416.696	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	48.429	5.210	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Razvojna banka Federacije BiH (1,4 mil. KM)	Glavnica	233.328	233.328	194.472	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	22.230	12.829	3.560	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH (6 mil. KM)	Glavnica	1.500.000	1.125.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	67.466	15.996	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UniCredit Bank (4 mil. KM)	Glavnica	1.000.000	833.333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	57.361	15.910	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UniCredit Bank (2 mil. KM)	Glavnica	400.000	400.000	333.333	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	39.167	22.660	6.293	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Razvojna banka Federacije BiH (1,4 mil. KM)	Glavnica	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	695.590
		Kamata i ost. troš.	267.040	240.202	214.115	188.028	162.405	135.854	109.767	83.680	57.771	31.505	6.503	6.503
	Europska banka za obnovu i razvoj (9,22 mil. KM)	Glavnica	67.895	334.250	663.291	1.018.939	1.018.939	1.018.939	1.018.939	1.018.939	1.018.939	1.018.939	1.018.939	1.018.939
		Kamata i ost. troš.	48.853	58.966	65.336	72.111	69.939	59.424	49.093	38.762	28.502	18.100	7.769	7.769
Projekcije novog duga	Razvojna banka Vijeća Europe (9,22 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0	4.009	67.895	334.250	663.291	1.018.939	1.018.939	
		Kamata i ost. troš.	0	197	5.628	36.161	65.399	97.123	97.913	83.192	68.729	54.266	39.902	
	Komercijalna banka u BiH (10 mil. KM)	Glavnica	0	833.328	1.666.656	1.666.656	1.666.661	1.666.661	1.666.661	833.376	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	384.485	546.690	465.298	372.159	252.309	168.805	84.187	10.526	0	0	0	
UKUPNO		Glavnica	5.911.368	5.636.099	3.901.236	3.729.079	3.729.084	3.733.093	3.796.979	3.230.049	2.725.714	3.081.362	2.733.468	
		Kamata i ost. troš.	987.626	926.082	760.229	668.458	550.052	461.206	340.960	216.160	155.003	103.872	54.174	
		Ukupno	6.898.994	6.562.181	4.661.466	4.397.537	4.279.136	4.194.299	4.137.939	3.446.209	2.880.717	3.185.234	2.787.642	

Tablica 22: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2020. - 2030. godina, u KM

Opis	Kreditor		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	
Jamstva	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	1.302.622	1.302.622	1.302.622	1.302.622	0	0	0	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	61.668	44.311	27.142	9.972	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (2 mil. KM)	Glavnica	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	347.860
		Kamata i ost. troš.	133.520	120.101	107.058	94.015	81.208	67.928	54.884	41.841	28.887	15.754	3.253	
	Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	70.928	72.947	75.023	77.159	79.355	81.614	83.937	86.326	88.784	37.735	0	
		Kamata i ost. troš.	20.273	18.254	16.178	14.042	11.846	9.587	7.264	4.875	2.418	265	0	
UKUPNO		Glavnica	1.895.286	1.897.305	1.899.381	1.901.517	601.091	603.350	605.673	608.062	610.520	559.471	347.860	
		Kamata i ost. troš.	215.461	182.666	150.377	118.029	93.053	77.515	62.148	46.716	31.304	16.020	3.253	
		Ukupno	2.110.747	2.079.971	2.049.758	2.019.546	694.145	680.865	667.822	654.778	641.824	575.490	351.113	